

Måling af integration i Danmark

Historik, kritik og perspektiver

*Måling af integration i Danmark
– Historik, kritik og perspektiver*

© VIVE og forfatteren, 2022

e-ISBN: 978-87-7582-102-0

Modelfoto: Ricky John Molloy/VIVE

Projekt: 302007

Finansiering: Universitetet i Sydøst-Norge (USN)

VIVE

Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd

Herluf Trolles Gade 11

1052 København K

www.vive.dk

VIVEs publikationer kan frit citeres med tydelig kildeangivelse.

Forord

Denne rapport er VIVEs bidrag til et norsk projekt under ledelse af USN (Universitetet i Sørøst-Norge), der skal give norske kommuner bedre forudsætninger for og redskaber til at planlægge, gennemføre og måle virkninger af helhedsorienteret og lokalt tilpasset integrationsarbejde rettet mod indbyggere med indvandrerbaggrund.

Rapporten rummer en beskrivelse af danske erfaringer med at måle integration af ikke-vestlige indvandrere i det danske samfund. Rapporten beskriver udviklingen i målinger af integration i Danmark over de sidste 30 år – målinger, hvis formål har været at levere viden til beslutningstagere og offentligheden på både nationalt og lokalt plan i Danmark. Fokus i rapporten er dermed på beskæftigelse, selvforsørgelse og medborgerskab, som er centrale begreber på dette felt i en dansk kontekst.

Rapporten er skrevet af seniorforsker Frederik Thuesen fra Afdeling for Arbejde og Ældre, VIVE. Forfatteren vil gerne takke forskningsdirektør Torben Tranæs, VIVE, samt afdelingschef Henrik Kyvsgaard og chefkonsulent Henrik Torp Andersen, begge fra Udlændinge- og Integrationsministeriet, for at have leveret baggrundsviden til rapporten. Seniorforsker Iben Bolvig fra Afdeling for Effektmåling, VIVE har læst og kommenteret rapporten.

USN har finansieret rapporten. Projektledelse har været håndteret af seniorforsker Lars U. Kobro fra USN's Senter for sosialt entreprenørskap og samskappende sosial innovasjon – SESAM.

Lisbeth Pedersen

Forsknings- og analysechef for VIVE Arbejde og Ældre

Indholdsfortegnelse

Hovedresultater	6
-----------------	---

Indledning	10
------------	----

Udlændingestatistik, selvforsørgelse og beskæftigelse	12
Danmarks Statistik: Statistik om udlændinge, indvandrere og efterkommere	12
Lov om integration 1998	15
Måling af beskæftigelse	16
Måling af modtagelse af offentlig forsørgelse	18

Måling af deltagelse og forståelse for værdier og normer – Medborgerskabsundersøgelsen	23
Medborgerskabsundersøgelsens baggrund	23
3.2 Begrebet om medborgerskab og operationalisering	25
Medborgerskabsundersøgelsen – de følgende år	30

Integrationsbarometer	32
Lancering af et integrationsbarometer 2012	32
Udviklingen 2012-2020 på nationalt plan	36
Repræsentativitet og informationsgrad i medborgerskabsundersøgelserne	42

Konklusion	45
Opsummering	45
Perspektivering	47

Litteratur	53
------------	----

Bilag 1 Statistiske definitioner af indvandrere og efterkommere mv.	57
---	----

Bilag 2 Definition af udsatte boligområder	58
Bilag 3 Integrationsbarometer – landsrapport september 2022	59
Bilag 4 Integrationsbarometer – eksempel på en kommunerapport, København, september 2022	62

Hovedresultater

Hvordan integration af indvandrere i det danske samfund forløber – og om denne integration fortrinsvis er en succes eller fiasko – har været genstand for stor offentlig debat i Danmark siden slutningen af 1970'erne. I tæt tilknytning til disse diskussioner er det blevet stadig vigtigere med gode samfundsvidenskabelige data til at kaste lys over integrationens resultater og delresultater. Derfor er det blevet vigtigt at forsøge at måle, hvordan det går med integrationen af indvandrere i Danmark. Denne rapport gennemgår i korte træk, hvordan måling af integration af indvandrere har udviklet sig i Danmark siden 1980'erne.

Rapporten udgør VIVEs bidrag til et norsk projekt under ledelse af USN (Universitetet i Sørøst-Norge), der skal give norske kommuner bedre forudsætninger for og redskaber til at planlægge, gennemføre og måle virkninger af helhedsorienteret og lokalt tilpasset integrationsarbejde rettet mod indbyggere med indvandrerbaggrund. Rapporten beskriver den markante udvikling i målinger af integration i Danmark, som har fundet sted over de sidste 30 år. En udvikling, hvis formål har været at levere bedre og mere nuanceret viden om integration til beslutningstagere og offentligheden på både nationalt og lokalt plan i Danmark. På den vis er det formålet med rapporten at kunne levere viden og inspiration til udvikling af nye og forbedrede målemetoder på integrationsområdet i både Norge og Danmark.

Danmarks Statistik som vidensbase

Danmarks Statistik har været og er fortsat en central institution i Danmark, når det handler om måling af integration på en lang række områder. Et stigende antal flygtninge og familiesammenførte, som kom til Danmark i løbet af 1980'erne, førte til en stigende efterspørgsel efter statistik på udlændingområdet. Danmarks Statistik begyndte på den baggrund i 1991 at udarbejde statistik baseret på de nye begreber *indvandrere* og *efterkommer*, bl.a. med fokus på antallet af disse personer i Danmark og deres uddannelse, beskæftigelse, familieforhold m.m. Man supplerede i 2002 disse centrale begreber om indvandrere og efterkommer med en opdeling af indvandrerens herkomst efter, om de kom fra *vestlige* eller *ikke-vestlige* lande. Danmarks Statistik har siden 2007 årligt udgivet en rapport, der rummer omfattende beskrivende statistik om indvandrere i Danmark.

Lov om integration, 1998 som drivkraft

Lov om integration af udlændinge i Danmark, som blev vedtaget i 1998, er en anden vigtig drivkraft bag udviklingen af måling af integration i Danmark. Loven fastlagde tre primære målsætninger for offentlige myndigheders og indvandrernes egne bestræbelser på at blive integreret i Danmark:

1. Deltagelse: at udlændinge får mulighed for at deltage i det danske samfund i bred forstand, herunder politisk, økonomisk, socialt og kulturelt
2. Selvforsørgelse: at udlændinge bliver selvforsørgende, primært gennem beskæftigelse
3. Forståelse for værdier og normer: at udlændinge får en forståelse for det danske samfunds grundlæggende normer og værdier.

Umiddelbart efter lovens vedtagelse var det muligt at måle, hvordan det gik med udviklingen i forhold til målsætning nr. 2 (vedr. selvforsørgelse og beskæftigelse) med brug af de data, som allerede forelå fra offentlige myndigheder og Danmarks Statistik. Derimod forelå der ikke offentligt tilgængelige data, som kunne belyse udviklingen i indvandrernes deltagelse i det danske samfundsliv eller i deres forståelse for grundlæggende danske normer og værdier (målsætning 1 og 3 i integrationsloven).

Medborgerskabsundersøgelsen og integrationsbarometeret

Det danske integrationsministerium iværksatte i 2003 et arbejde for at udvikle metoder til at måle realiseringen af integrationslovens deltagelses- og værdimålsætninger. Ministeriet fik samme år kritik fra Rigsrevisionen for, at det endnu ikke havde konkretiseret deltagelses- og værdimålsætningen. Det skete med den første medborgerskabsmåling – en repræsentativ spørgeskemaundersøgelse blandt etniske danskere, indvandrere og efterkommere – og en rapport, som en tværministeriel arbejdsgruppe udgav i 2011. Medborgerskab er et centralt begreb inden for forskning i velfærdsstatens udvikling og inden for politisk sociologi. Tanken med at måle udviklingen i integration med fokus på dette begreb var at sætte fokus på borgernes/indvandrernes syn på deres rettigheder og pligter i samfundet, deres deltagelse i fx dansk politik og det danske foreningsliv, og deres identitet og tilhørsforhold, fx via sociale netværk i Danmark samt oplevelser af anerkendelse og forskelsbehandling.

Medborgerskabsmålingerne er som repræsentative spørgeskemaundersøgelser blevet gennemført løbende hvert eller hvert andet år siden 2011. I 2012 lancerede det daværende Social- og Integrationsministerium et såkaldt integrationsbarometer, dvs. en hjemmeside med statistik for en række udvalgte

parametre på integrationsområdet, der bl.a. bygger på resultater fra de løbende medborgerskabsmålinger. Integrationsbarometeret skal gøre det muligt at følge med i, hvordan integrationen af indvandrere og efterkommere forløber med fokus på 9 målsætninger. Disse indbefatter bl.a., at flere skal i arbejde, at indvandrernes danskundskaber skal forbedres, at færre indvandrere og efterkommere skal opleve forskelsbehandling, at færre skal begå kriminalitet, og at færre skal bo i udsatte boligområder.

Integrationsbarometeret trækker primært på data fra Danmarks Statistiks registre og fra medborgerskabsundersøgelsen. De detaljerede data fra Danmarks Statistik muliggør, at en række af målingerne kan opdeles på kommuneniveau. Det gælder bl.a. tal for andel indvandrere og efterkommere i arbejde og uddannelse, efterkommeres karakterer ved folkeskolens 9. klasses afgangsprøve samt rater for kriminalitet og for andel bosat i udsatte boligområder. Tallene fra medborgerskabsundersøgelsen for fx indvandrernes deltagelse i foreningsliv, deres oplevelser af anerkendelse eller forskelsbehandling samt deres netværk og venskaber på tværs af etniske grupper mv. kan imidlertid ikke deles op på kommuneniveau. Stikprøven af respondenter til medborgerskabsundersøgelserne er ikke stor nok til, at dette kan lade sig gøre.

Markant udvikling på nationalt niveau

Man kan konkludere, at målingerne af integration af indvandrere og efterkommer i det danske samfund har udviklet sig meget kraftigt siden starten af 1990'erne, hvor Danmarks Statistik igangsatte arbejdet med at udvikle statistik om indvandrere og efterkommere i Danmark. Det er også klart, at vedtagelsen af Danmarks første integrationslov i 1998 med dens tre overordnede målsætninger for integration blev drivkraften bag udvikling af endnu mere detaljerede målemetoder. Begrebet om medborgerskab og de løbende medborgerskabsundersøgelser fra 2011 og frem har altså muliggjort en ganske detaljeret afdekning på *nationalt niveau* i Danmark af, hvordan integrationen forløber i det danske samfund med fokus på vigtige områder som uddannelse, arbejde, danskundskaber, anerkendelse og ligebehandling, selvbestemmelse blandt unge, udsatte boligområder og kriminalitet.

En mindre fyldestgørende dækning på det lokale niveau

Det er imidlertid også klart, at særligt hvad angår information med relevans for det *kommunale og lokale niveau*, så er de aktuelle målinger af integration i Danmark væsentligt mindre fyldestgørende, fordi resultaterne fra medborgerskabsmålingerne ikke kan opdeles på dette niveau. Dette er u hensigtsmæssigt, fordi integration af flygtninge, familiesammenførte, andre indvandrere og efterkommere primært er en kommunal opgave i Danmark. Den centrale vel-

færdspolitiske aktør på integrationsområdet – kommunerne – har altså det ringeste informationsgrundlag at agere ud fra. Hvis kommunerne gør en særlig indsats i forhold til børn i deres folkeskoler, i forhold til de ledige, som kommer i jobcenteret, eller i forhold til deres boligområder, kan de følge med i, hvordan det sandsynligvis påvirker integrationen, når det handler om uddannelse, beskæftigelse, udsatte boligområdet og kriminalitet. Men de kan ikke følge med i, fx hvordan lokale initiativer påvirker indvandreres og efterkommeres oplevelser af ligebehandling i det danske samfund; hvordan andre lokale initiativer kan tænkes at indvirke på, om de lokale unge efterkommere er udsat for negativ social kontrol; eller hvordan lokalpolitiske prioriteringer af ressourcer på området for foreningsliv, sport mv. påvirker udviklingen i indvandreres netværk og venskaber på tværs af etniske grupper.

Det vil formodentlig være ganske dyrt, hvis man skal gennemføre repræsentative spørgeskemaundersøgelser, hvis resultater kan opdeles på kommunalt niveau. Det må derfor være et spørgsmål om en politisk prioritering, om man skal afsætte midler til den type undersøgelser, og om man tror på, at man derigennem vil kunne få yderligere, vigtig (og for kommunerne nyttig) information, som vil kunne bruges til at fremme bedre integration.

Perspektiver

Man kan dog også spørge til, om de aktuelle målinger af integration i Danmark tematisk set er brede nok. Medborgerskabsvinklen i målingerne sætter primært fokus på borgerne som økonomisk og politisk aktive aktører, men dermed nedtones andre aspekter af samfundsborgernes karakteristika, holdninger og handlinger med relevans for integration. Helbred og trivsel blandt indvandrere og efterkommere er to tematikker, som er meget relevante i forhold til integration, og som vi i dag ikke kan følge udviklingen i ud fra de aktuelle målinger af integration.

Ligeledes kan man med baggrund i det bortfald, der er blandt medborgerskabsundersøgelsernes respondenter, overveje, om de nuværende indsamlingsmetoder med fordel kan suppleres med andre typer af metoder. Nogle respondenter, fx isolerede indvandrerkvinder eller ældre med dårlige dansk-kundskaber, kan givetvis bedre gøres interesserede i at besvare et spørgeskema om integration, hvis dem, der skal interviewe dem, kom i kontakt med dem ved hjælp af alternative udvælgelsesmetoder. Det kan fx ske via sneboldsmetoden eller mødestedsudvælgelse, hvor henholdsvis rekruttering via medlemmer af deres eksisterende netværk eller interviewere, som kontakter dem på deres velkendte mødesteder, kan befordre en tillid, som skaber bedre muligheder for at få dem til at medvirke. På den vis vil alternative undersøgelsesmetoder kunne supplere de eksisterende metoder til at måle integration i Danmark.

Indledning

Udlændinge er indvandret til – og blevet integreret i – det danske samfund gennem en lang årrække. Det er imidlertid først i løbet af de sidste 30 år, at man politisk er begyndt at interessere sig for at undersøge og måle, hvorledes denne integration forløber og med hvilke resultater. Det er sket i tilknytning til den lovgivning, som det danske Folketing har vedtaget på området – særligt integrationsloven fra 1998.

Formålet med denne rapport er at beskrive, hvordan måling af integration har fundet sted og udviklet sig i Danmark over de sidste 30 år samt hvilke erfaringer, man kan uddrage heraf. Formålet med rapporten er altså ikke at opstille en teori om, hvorledes måling af integration bedst og mest videnskabeligt korrekt kan foregå. Baggrunden for rapporten er et udviklingsarbejde i Norge, som VIVE har deltaget i. De norske kommuners brancheorganisation KS iværksatte i 2021 et udredningsprojekt under overskriften *Verdien af Integration. Tjenesteinnovasjon i det kommunale arbeidet med integrering av indvandrere og flyktninge*. Formålet med det projekt var at give de norske kommuner bedre forudsætninger og metoder til at måle virkningerne af deres arbejde med at integrere indbyggere med indvandrerbaggrund.

Måling af integration påkalder sig i videnskabelig sammenhæng definition af de to begreber, integration og måling, som indgår i denne konstellation. *Integration* kan forstås som en proces, hvor to dele forenes til en større helhed – de to dele er her forstået som indvandrere og deres børn på den ene side og den danske majoritetsbefolkning på den anden (Simonsen, 2017). Som den danske politolog Kristina B. Simonsen påpeger, handler integration da både om, hvad værtslandet gør, og hvad indvandrere/efterkommere gør – selvom magtbalancen i dette forhold betyder, at det er indvandrere/efterkommere, som må gøre mest, mens værtslandet sætter rammerne for, hvordan integrationen skal foregå (Simonsen, 2017, s. 208). Integration kan betragtes som en variant af det fænomen, som den canadiske psykolog John Berry kalder *akkulturation* (Berry, 2015, s. 528-529), som er Berrys betegnelse for de processer i form af kulturel og psykologisk forandring, der finder sted som følge af kontakt mellem to eller flere grupper med forskellig kultur.

Måling er en aktivitet, som finder sted i de fleste typer af videnskaber, herunder samfundsvidenskaben, hvor man er interesseret i at registrere, opgøre og analysere forekomsten af forskellige typer af fænomener (Wright, 1997). I denne sammenhæng forstås måling som gentagne indsamlinger af data, der fungerer som indikatorer for forskellige aspekter af integration, og hvor tilhørende analyser af disse data dermed kan belyse udvalgte centrale aspekter af

integration over tid. Det er en almindeligt forekommende aktivitet at op-
gøre/måle forekomsten af forskellige fænomener inden for samfundsvidenska-
ben ved hjælp af unikke (ikke-gentagne) undersøgelser. Den definition af må-
ling, som vi her benytter, forstår imidlertid måling som gentagne dataindsamlin-
ger, der muliggør, at man kan følge en udvikling over tid. Dermed er denne for-
ståelse af måling også velegnet til at forstå integration defineret som en proces.

I forlængelse af Simonsens (2017) ovennævnte observation af, at majoriteten
sætter rammen for, hvordan integration skal foregå, kan man sige, at dette
også gælder, når det handler om måling af integration. Majoriteten, dvs. per-
soner med dansk oprindelse, er således den normale målestok for, hvordan
det går med integration af indvandrere i Danmark. Med en let parafrasering af
den græske filosof Protagoras' *homo mensura*-sætning ('mennesket er alle
tings målestok') kan man i forhold til måling af integration sige, at *majoriteten
er alle tings målestok*. Det skal forstås på den måde, at om det fx går godt el-
ler skidt med mandlige eller kvindelige indvandreres integration på arbejds-
markedet, holder vi typisk op imod, hvor mange mænd og kvinder med dansk
oprindelse, som er i beskæftigelse. Det samme gælder i forhold til børn. Om
det går godt eller skidt med ikke-vestlige efterkommerdrengene og -pigernes præ-
stationer i folkeskolen, holder vi typisk op imod, hvilke karakterer etnisk dan-
ske drenge og piger opnår i forskellige fag.

Målingerne af integration på nationalt og lokalt plan i Danmark er gradvist ble-
vet mere detaljerede i tilknytning til, at indvandring og integration i stigende
grad er blevet temaer, der er blevet genstand for politisk debat, uenighed og
konflikt i tilknytning til lovgivning og andre politiske tiltag med det formål at
styre indvandringen til Danmark (og udvandringen fra Danmark) og integratio-
nen af indvandrere i det danske samfund.

Denne rapport gennemgår integrationsmålingernes historie i Danmark. Da no-
tatet skal bruges i en norsk kontekst, fordyber vi os ikke i detaljer, men holder
et fokus på "de store linjer", hvor vi ser på udviklingen af statistik vedrørende
indvandrere og efterkommere i regi af Danmarks Statistik samt den senere gen-
nemførelse af de årlige medborgerskabsmålinger. Efterfølgende kommer en kri-
tisk diskussion af disse målingers styrker og svagheder ("blinde pletter") samt
en perspektivering med fokus på fremtidige udviklingsmuligheder for måling af
integration med potentiel relevans for både norske og danske forhold.

Udlændingestatistik, selvforsørgelse og beskæftigelse

Danmarks Statistik: Statistik om udlændinge, indvandrere og efterkommere

Danmarks Statistik er et naturligt sted at starte, når det handler om udviklingen af måling af integration af indvandrere og efterkommere i Danmark. Man kan i Danmark finde regelmæssige opgørelser over Danmarks befolkning tilbage til midten af 1800-tallet. Grundlaget for disse opgørelser var folketællinger og oplysninger i kirkebøgerne. Siden 1971 findes årlig befolkningsstatistik baseret på oplysninger fra Det Centrale Personregister (CPR) og dermed på, at alle borgere i Danmark er registreret med et cpr-nummer.

Frem til 1960 opgjorde Danmarks Statistik antallet af personer i Danmark, som er født i udlandet, i folketællinger (Jensen, 2000b, s. 80). Statistikken over udenlandske statsborgere blev etableret på samme vis i 1975, og den er siden blevet stærkt udbygget. I 1981 begyndte DST at foretage disse opgørelser regelmæssigt på grundlag af CPR (det centrale personregister). De grundlæggende karakteristika for statistikken på dette område er oplysninger om fødested, statsborgerskab samt forældres fødested og statsborgerskab (Jensen, 2000b, s. 80).

I løbet af 1980'erne førte et stigende antal flygtninge og familiesammenføringer til en voksende efterspørgsel efter statistik på udlændingeområdet. Opgørelserne efter fødested eller statsborgerskab dækkede ikke behovet (Jensen, 2000b, s. 80). Der manglede især oplysninger om 1. og 2. generationsindvandrere med dansk statsborgerskab.

I starten af 1990'erne begyndte man mere målrettet fra politisk hold at interessere sig for at få bedre og mere præcis viden om flygtninge og indvandrere i Danmark. En arbejdsgruppe nedsat af økonomiministeren afgav i marts 1991 en betænkning med titlen 'Bedre statistik om flygtninge og indvandrere'. Arbejdsgruppen konkluderede, at man havde behov for bedre statistik til at kunne belyse demografiske forhold, levevilkår og offentlige udgifter med relevans for denne befolkningsgruppe (Arbejdsgruppen til Forbedring af Statistikken over Flygtninge og Indvandrere, 1991; Pedersen, 1991).

Derfor påbegyndte Danmarks Statistik i 1991 udarbejdelse af statistik og senere prognoser baseret på de nye – og i de efterfølgende år helt centrale – begreber *indvandrere* og *efterkommere*, som er rent statistiske begreber defineret ud fra kriterierne statsborgerskab og oprindelsesland. Disse kriterier indgår stadig i definitionerne af begreberne *indvandrere* og *efterkommere* (se Bilag 1).

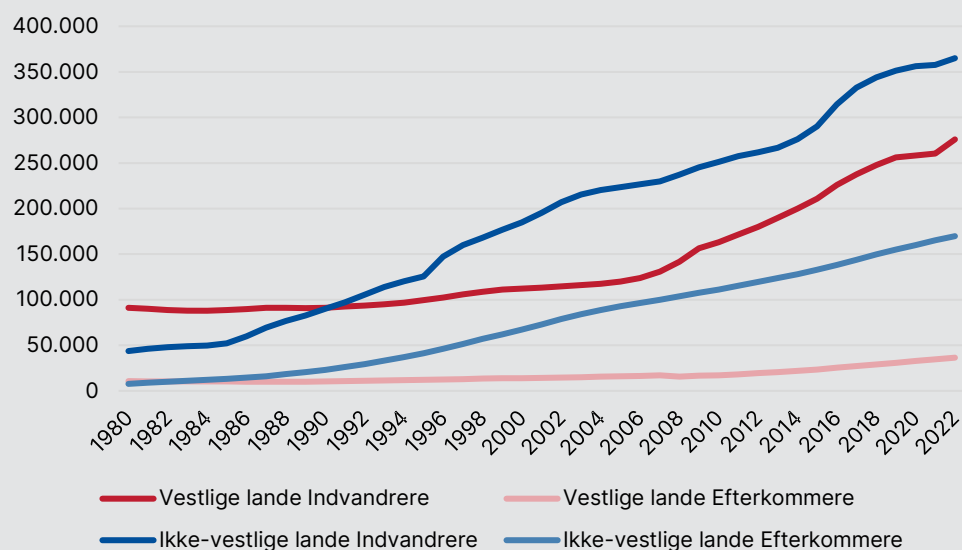
Definitionen af disse begreber er eksempelvis baggrunden for, at man kan følge antallet af personer bosiddende i Danmark med dansk oprindelse samt indvandrere og efterkommere i Danmarks Statistiks registre siden 1980. I 2022 boede der således ifølge Danmarks Statistik 5.026.379 personer med dansk oprindelse, 640.922 indvandrere og 206.119 efterkommere i Danmark. Af Figur 2.1 fremgår udviklingen i antallet af vestlige og ikke-vestlige indvandrere og efterkommere bosiddende i Danmark siden 1980.

I 1991 påbegyndte DST en udvidet statistikdækning af udlændingeområdet. Man udgav bl.a. statistik om indvandrere og (indvandreres) efterkommere set i forhold til den øvrige danske befolkning. I 1999 gennemførte DST med finansiering fra Undervisningsministeriet en større undersøgelse af uddannelse erhvervet i udlandet af indvandrere.

En anden helt central statistisk kategorisering med betydning for måling af integration blev introduceret i Danmark, da DST i 2002 begyndte at operere med en opdeling i indvandrere fra *vestlige* og *ikke-vestlige lande* (Elmeskov, 2019). Andre lande benytter lignende opdelinger – fx Norge og Holland. DST definerer vestlige lande som EU/EØS, en række europæiske mikrostater samt de fire angelsaksiske lande (Australien, Canada, New Zealand og USA), mens ikke-vestlige lande er alle øvrige (se Bilag 1). Kategoriseringen er DST's egen, men bygger videre på en ældre FN-opdeling i udviklede og ikke-udviklede lande.¹ Kategoriseringen er baseret på et ønske om at gruppere lande sammen, som er relativt ensartede, samt på ønsket om, at grupperingerne har en forklaringskraft i forhold til fx tilknytning til arbejdsmarkedet. Indvandrere fra gruppen ligner hinanden med hensyn til overordnede demografiske og socio-økonomiske forhold, fx indvandrernes opholdsgrundlag og bidrag til samfundsøkonomien (Elmeskov, 2019). Der er dog også et regionalt kriterium, der betyder, at lande som Japan, Taiwan og Sydkorea placeres i kategorien ikke-vestlige lande. Endvidere opererer dansk lovgivning på visse områder, fx i forhold til fordelingskvoter for flygtninge i kommuner eller ghettolister, med denne opdeling (Udlændinge- og Integrationsministeriet, 2020a).

¹ I dag arbejder FN ud fra en klassifikation af lande som 'developed economies', 'economies in transition' og 'developing economies', se (UN/DESA, 2014)

Figur 0.1 Indvandrere og efterkommere i Danmark. Opdelt på vestlige og ikke-vestlige lande

Kilde: FOLK2: Folketal 1. januar efter køn, alder, herkomst, oprindelsesland og statsborgerskab.

Siden starten af 1990'erne har DST således gradvist ekspanderet indsamlingen og bearbejdningen af statistik vedrørende udlændinge, indvandrere og efterkommere i Danmark vedrørende bl.a. skolegang, uddannelse, modtagelse af offentlige ydelser, beskæftigelse, familieforhold (børn, ægteskab, skilsmisse) med mere. Siden 2007 har DST årligt udgivet en rapport med titlen 'Indvandrere i Danmark', som samlet opsummerer udvalgte centrale dele af disse statistikker (DST, 2007). Seneste udgave er 'Indvandrere i Danmark 2021' (DST, 2021).

I forordet til den første af disse rapporter fra 2007 skriver DST som baggrund for rapporten: *"Indvandrere og efterkommere og deres integration i samfundet har stor almen og politisk interesse"* (DST, 2007, s. 3). Rapporten rummer statistik om hele gruppen af indvandrere og efterkommere vedrørende indvandring og udvandring, fertilitet, oprindelse, geografisk spredning, tilknytning til arbejdsmarkedet, uddannelse, indkomst, indkomstkilder og kriminalitet. Rapporten rummer også en del om børn af efterkommere, som er *"udsprunget af en politisk interesse for at belyse den gruppe af personer, som er født i Danmark, og som har forældre, der er efterkommere"*. (DST, 2007, s. 3). Her finder man bl.a. oplysninger om disse børns familieforhold, brug af daginstitutioner

(vuggestue og børnehave), anbringelser uden for hjemmet og forebyggende foranstaltninger mv., uddannelse, beskæftigelse og kriminalitet.

Det er næppe forkert, som DST bemærker i forordet til 2007-rapporten, at emner relateret til indvandrere og integration nyder stor offentlig og politisk interesse i Danmark. Det gælder også DST's offentligt tilgængelige tal – som for en stor dels vedkommende kan underopdeles på regionalt og kommunalt niveau. Offentligheden fik adgang til mange af disse oplysninger om Danmarks befolkning generelt og om indvandrere og efterkommere fra 1999. Da åbnede Danmarks Statistikbank på internettet 1. marts med en gratis adgang i 4 måneder. Der var allerede til at begynde med mange, i alt ca. 10.000, som var interesserede i at afprøve denne nye mulighed for at få statistisk information. DST noterer i et jubilæumsskrift fra 2000, at *"den stadig stigende udbredelse af nettet synes således at åbne store perspektiver for den fremtidige statistikformidling"* (Jensen, 2000a, s. 169). Fra 2001 blev der åbnet for gratis adgang til Danmarks Statistikbank.² Fra den tid blev der altså i stigende grad skabt forbedrede muligheder for at også beslutningstagere og medarbejdere i kommuner kunne få indsigt i centrale statistiske mål vedrørende befolkningen generelt og vedrørende indvandrere.

Lov om integration 1998

En anden meget vigtig drivkraft bag målinger af integration i Danmark knytter sig til, at Danmark fik sin første lov om integration i 1998.³ Loven definerer ikke eksplicit, hvad man skal forstå ved integration. Det fremgår alligevel ret klart af loven, at Folketinget med vedtagelsen af denne lov havde defineret integration som noget, der handler om:

1. udlændinges mulighed for at deltage i det danske samfund i bred forstand, herunder politisk, økonomisk, socialt og kulturelt
2. at udlændinge bliver selvforsørgende, primært ved at få et arbejde
3. at udlændinge får en forståelse for det danske samfunds grundlæggende værdier og normer (se Boks 2.1).

² <https://www.dst.dk/da/OmDS/historie>

³ Lov om integration af udlændinge i Danmark (Integrationsloven) af 01/07/1998: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=87620#K4>

§ 1. Lovens formål er gennem en integrationsindsats at:

1. Deltagelsesmålsætningen

bidrage til, at nyankomne udlændinge sikres mulighed for deltagelse på lige fod med andre borgere i samfundets politiske, økonomiske, arbejdsmæssige, sociale, religiøse og kulturelle liv

2. Selvforsørgelsesmålsætningen

bidrage til, at nyankomne udlændinge hurtigt bliver selvforsørgende

3. Værdimålsætningen

bibringe den enkelte udlænding en forståelse for det danske samfunds grundlæggende værdier og normer.

Loven om integration fastlagde også, hvem lovgivningen mere specifikt rettede sig imod (primært flygtninge og familiesammenførte til flygtninge), hvem der havde ansvar for at føre lovgivningens målsætninger ud i livet (danske kommuner), midlerne til at realisere disse mål (ansvar for boligplacering, introduktionsprogrammet og muligheder for at få økonomisk understøttelse fra staten i form af introduktionsydelse). Loven trådte i kraft 1. januar 1999. Det er vigtigt at bemærke, at disse tre formålsbestemmelser fortsat optræder i den aktuelle danske lov om integration af udlændinge i Danmark.⁴ Den aktuelle lovgivning betoner dog også (i § 1, stk. 1), at indsatsen skal tage udgangspunkt i udlændinges eget ansvar for deres egen integration i det danske samfund.

Måling af beskæftigelse

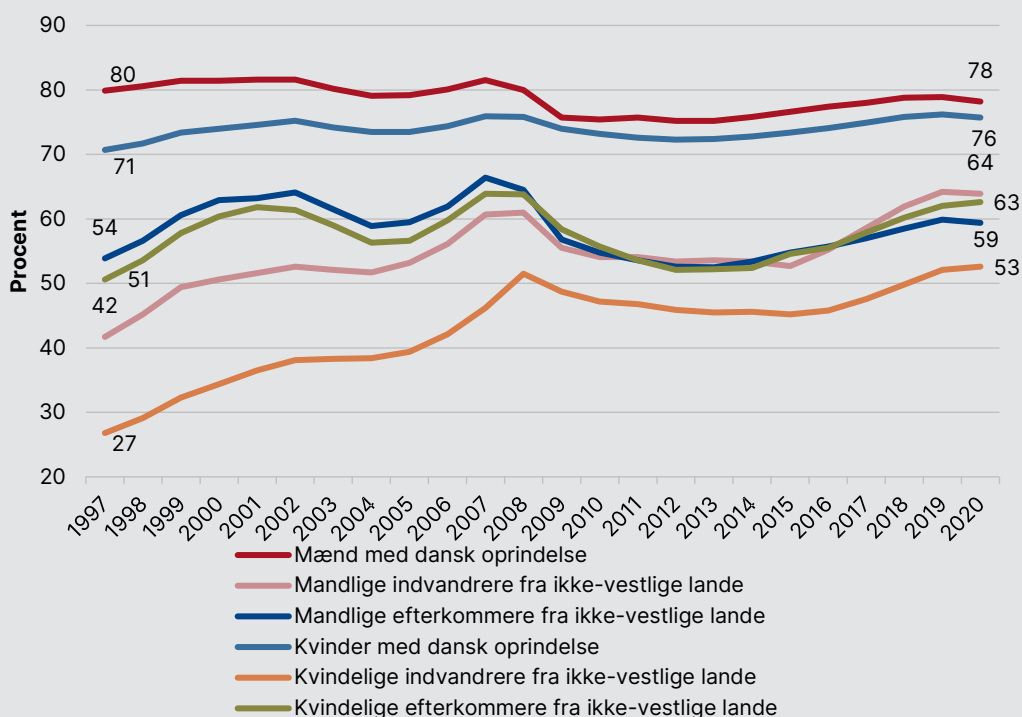
Som følge af DST's indsats i forhold til at udvikle statistik vedrørende indvandrere (herunder flygtninge) og efterkommere var det efter lovens vedtagelse muligt at følge indvandreres integration i det danske samfund i forhold til målsætning 2 om selvforsørgelse og beskæftigelse. Selvom flygtninge og familiesammenførte til flygtninge var lovens primære målgruppe, blev det ikke desto mindre således, at det var hele gruppen af indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig baggrund, som blev genstand for politisk og offentlig interesse –

⁴ Se Bekendtgørelse af lov om integration af udlændinge i Danmark af 22/06/2020: <https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2020/1146>

herunder disse gruppers situation i forhold til modtagelse af offentlig overførselsindkomst og beskæftigelse.

Hvad man fx ser på beskæftigelse – som har været et centralt parameter for integration i hvert fald i hele den 30-årige periode, hvor måling af integration i Danmark er blevet diskuteret og udviklet – så muliggør DST's tal, at man kan følge udviklingen i beskæftigelsesfrekvens for etniske danskere og ikke-vestlige indvandrere fra 1997 og frem til 2020 (se Figur 2.2). Tallene viser her, at der er været en markant stigning i beskæftigelsen i perioden for ikke-vestlige mænd og særligt kvinder, og at disse gruppers beskæftigelse er klart afhængig af konjunkturerne. Eksempelvis stiger beskæftigelsen markant for ikke-vestlige indvandrerkvinder frem mod finanskrisen i 2008, hvorefter den falder for så fra 2016 at stige igen.

Figur 0.2 Beskæftigelsesfrekvens 1997-2020. Dansk oprindelse og ikke-vestlige indvandrere. Mænd og kvinder.

Anm.: Bemærk databrud i 2007, bedre datakvalitet fra 2008. Se <https://www.dst.dk/da/Statistik/dokumentation/statistikdokumentation/registerbaseret-arbejdsstyrkestatistik/sammenlignelighed>.

Note: Beskæftigelsesfrekvensen opgøres som andelen af de beskæftigede i befolkningen i aldersgruppen 16-64 år.

Kilde: Danmarks Statistik, RAS1F, RAS1F1, RAS 200.

Måling af modtagelse af offentlig forsørgelse

Indvandreres modtagelse af offentlig forsørgelse har også siden starten af 1990'erne været et centralt omdrejningspunkt i diskussioner om integration. DST's kategorier vestlige og ikke-vestlige indvandrere og efterkommere har derfor også vundet indpas i forhold til den danske velfærdsstats opgørelse af antal borgere, der modtager den slags ydelser, varighed af modtagelsen mv.

Dette udviklede man i løbet af 1990'erne – bl.a. i tilknytning til det danske DREAM register (Den Registerbaserede Evaluering af Marginaliseringsomfanget) (STAR, 2021). DREAM er en forløbsdatabase, som på ugebasis med start i uge 32 i 1991, registrerer alle danske borgere, som modtager en forsørgelsesydelse fra staten, samt hvilke typer af ydelse, som de modtager. Oplysningen på ugeplan angiver, om personen fx har været ledig, på orlov, på efterløn, syg, på kontanthjælp, gået på en SU-berettiget uddannelse, været i aktivering eller overgået til folkepension. For at muliggøre analyser af personernes afgangsmønstre rummer registret også oplysninger om overgang til folkepension, udvandring fra Danmark og dødsfald. Endvidere er der oplysninger om herkomst, civilstand, bopælskommune og a-kasse-tilhørsforhold.

DREAM bestyres af den danske Styrelse for Arbejdsmarked og Rekruttering (STAR) under Beskæftigelsesministeriet. Fra 2008 indeholder DREAM også beskæftigelsesoplysninger for lønmodtagere på månedsniveau. DREAMs koder følger lovgivningens aktuelle betegnelser for disse ydelser fra staten – og dermed omdøbes navne på ydelser også, hvis disse ændrer navn i lovgivningen. Det indebærer, at databasen og dens koder hyppigt opdateres, og dens koder giver god mulighed for at følge med i antallet af personer med indvandrerbaggrund på forskellige typer af offentlig forsørgelse.⁵

DREAM er primært til brug for embedsmænd, statistikere og forskere. Den offentlige adgang til de oplysninger, som DREAM rummer, muliggøres gennem Danmarks Statistiks publikationer og DST's website www.statistikbanken.dk og gennem www.jobindsats.dk.

DST's statistikbank er allerede omtalt, men når det handler om indvandreres ledighed, selvforsørgelse og beskæftigelse, er det også vigtigt at nævne www.jobindsats.dk. Jobindsats.dk er en dataportal, der drives af Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering (STAR),⁶ som hører under det danske beskæf-

⁵ I juni 2021 udkom version 46 af DREAM-koderne, se <https://www.dst.dk/Site/Dst/SingleFiles/GetArchiveFile.aspx?fi=6705686690&fo=0&ext=forskning>.

⁶ <https://jobindsats.dk/information/om-jobindsats/velkommen-til-jobindsats/>

tigelsesministerium. Portalen har således hjemmel i den lovgivning, der regulerer beskæftigelsesindsatsen i Danmark.⁷ Siden 2007 har Jobindsats udstillet åbne data om beskæftigelsesindsatsen og arbejdsmarkedet i Danmark. Formålet med Jobindsats er at:

1. skabe et kvalificeret grundlag for at træffe arbejdsmarkedspolitiske beslutninger
2. sikre gennemsigtighed om beskæftigelsesindsatsen i Danmark.

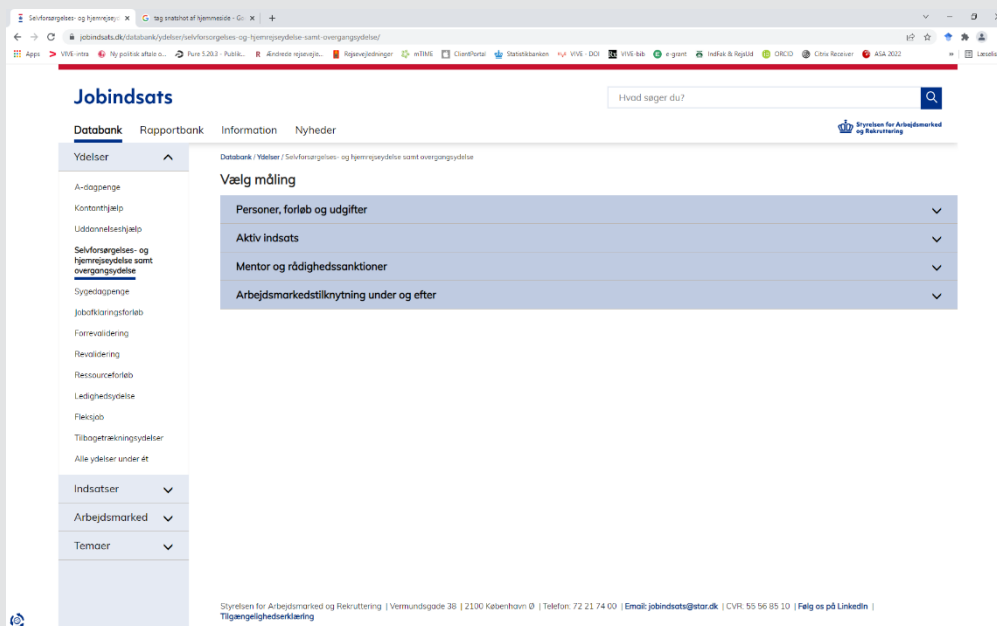
Portalen bruges af både statslige beslutningstagere, kommuner, interesseorganisationer, forskere og offentlige debattører.

Hvad angår indvandrere, rummer jobindsats.dk oplysninger om personer, for så vidt som disse er eller har været ledige. I det tilfælde kan fx en kommune finde aggregerede oplysninger om disse personer med udgangspunkt i kategorien af ydelsestype, som de ledige har modtaget. Aktuelt kan nyankomne flygtninge og familiesammenførte til indvandrere, der har boet i Danmark mindre end sammenlagt 9 ud af de sidste 10 år, modtage såkaldt *selvforsørgelses- og hjemrejse- eller overgangsydelse* (tidligere betegnet som integrationsydelse).⁸ I det tilfælde, hvor fx en kommune ønsker at skaffe sig et overblik over, hvor mange personer der modtager denne ydelse på landsplan – eller i en nabokommune – kan den pågældende kommune undersøge dette på www.jobindsats.dk (se Figur 2.3).

⁷ Særligt kapitel 6 og 7 i Lov om organisering og understøttelse af beskæftigelsesindsatsen, se <https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2014/1482#Kap6>, og Bekendtgørelse om det fælles it-baserede datagrundlag og det statistiske datavarehus på beskæftigelsesområdet, se <https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2022/7>.

⁸ Se <https://www.borger.dk/arbejde-dagpenge-ferie/Dagpenge-kontanthjaelp-og-sygedagpenge/Kontanthjaelp/selvforsoergelses--og-hjemrejseydelse-eller-overgangsydelse>

Figur 0.3 Skærbillede fra jobindsats.dk med valgmuligheder i forhold til personer, forløb og udgifter. www.jobindsats.dk

Kilde: www.jobindsats.dk.

I jobindsats.dk er det muligt at få en række oplysninger under de fire hovedkategorier 1) personer, forløb og udgifter, 2) aktiv indsats, 3) mentor og rådgivningsaktioner, 4) arbejdsmarkedstilknytning før og efter. Disse oplysninger kan enten tilgås på landsplan eller opdeles på regionalt plan (Danmark har 8 regionale arbejdsmarkedsråd)⁹ eller på kommuneniveau. Data kan ikke opdeles under kommuneniveau af hensyn til anonymisering. STAR omdanner data til statistik, således at data er aggregeret og diskretioneret til et niveau, hvor det ikke længere er muligt at identificere en identificerbar person.

Under kategori 4) kan man fx finde oplysninger om borgernes status på arbejdsmarkedet 1, 3, 6 eller 12 måneder efter afsluttet forløb. Man kan også finde oplysninger om antal og andel personer med løntimer. Det skyldes, at det i de senere år har været et centralt beskæftigelsespolitisk sigtepunkt i Danmark – og dermed for de danske jobcentre – at få selv ledige med komplekse problemer (fx ledige indvandrere med sammensatte fysiske og psykiske helbredsproblemer) i arbejde få/nogle ordinære timer om ugen.¹⁰

⁹ Se <https://rar-bm.dk/>

¹⁰ Det har været en central målsætning – bl.a. i det kontrollerede forsøg, STAR har iværksat med Jobfirst I og II. Se Rambøll (2017) og Discus (2018).

Samlet set giver jobindsats.dk fx kommuner muligheder for at følge antallet af ledige inden for forskellige kategorier over tid i deres egen kommune, i andre kommuner og på landsplan. De får derigennem også mulighed for at sammenligne sig med andre kommuner – fx i forhold til antallet af ledige eller de lediges arbejdsmarkedsstatus 6 måneder efter et afsluttet forløb.

Tabel 0.1 Selvforsørgelses- og hjemrejseydelse samt overgangsydelse. Arbejdsmarkedsstatus 6 måneder efter afsluttet forløb. 2020. Opdelt på kommuner

Kommune	Andel i lønmodtagerbeskæftigelse. Procent.
Bornholm	53,6
Ærø	47,8
Furesø	45,8
Ikast-Brande	42,6
Egedal	42,5
...	...
Hele landet	27,5
...	...
Fredensborg	18,6
Lolland	17,6
Aabenraa	15,7
Lemvig	15,4
Langeland	13,3

Anm.: Indvandrere fra ikke-vestlige lande. Tabellen viser 5 kommuner med den højeste og 5 kommuner med den laveste andel af disse borgere, som er i lønmodtagerbeskæftigelse samt landsgennemsnittet.

Kilde: www.jobindsats.dk.

Tabel 2.1 rummer et eksempel på, hvordan kommuner kan trække oplysninger om status 6 måneder efter et afsluttet forløb blandt ledige ikke-vestlige indvandrere, som har modtaget selvforsørgelses- eller hjemrejse- eller overgangsydelse. Tabellen viser procentandelen i udvalgte kommuner af disse borgere, som er i lønmodtagerbeskæftigelse 6 måneder efter, at de er ophørt med at modtage denne ydelse.

Som det fremgår, er der stor spredning mellem kommunerne. Netop at kunne identificere og "vise" den type forskelle mellem forskellige kommuners "præstationer" kan da også siges at have været et centralt formål med offentlig måling af integration i Danmark, som det også fremgår af regeringens begrundelse for etablering af et 'integrationsbarometer' (se kapitel 3).

Måling af deltagelse og forståelse for værdier og normer – Medborgerskabsundersøgelsen

Medborgerskabsundersøgelsens baggrund

Den første danske integrationslov trådte som nævnt i kapitel 1 i kraft i 1999, og i kraft af DST's databaser var det umiddelbart efter muligt at måle, hvordan det gik med integrationen i form af ledighed og beskæftigelse blandt indvandrere i det danske samfund. Dermed var det altså muligt for politikere, beslutningstagere og andre at følge med i, hvordan det gik med indvandrernes selvforsørgelse, som integrationsloven fra 1999 havde til formål at fremme jf. § 1, stk. 2 (se Boks 2.1). DST's statistikbank, som blev frit og offentligt tilgængelig i 2001, gjorde det herefter også muligt for kommuner, andre offentlige myndigheder og en bredere offentlighed at følge udviklingen.¹¹

De første år, efter at integrationsloven trådte i kraft i 1999, var der imidlertid ingen systematisk måling af, hvordan det gik med at realisere lovens målsætninger om at fremme indvandreres deltagelse i samfundslivet – dvs. deres mulighed for deltagelse på lige fod med andre borgere i samfundets politiske, økonomiske, arbejdsmæssige, sociale, religiøse og kulturelle liv (jf. § 1, stk. 1) og udviklingen i deres forståelse for det danske samfunds grundlæggende værdier og normer (jf. § 1, stk. 3).

Det danske integrationsministerium iværksatte i 2003 et arbejde for at udvikle metoder til at måle realisering af deltagelses- og værdimålsætningen. Samme år fik ministeriet også kritik fra den danske rigsrevision¹² af, at ministeriet ikke havde undersøgt, om integrationslovens formål blev indfriet. Ministeriet fik også kritik, fordi det ikke *"ikke har konkretiseret, hvad integrationslovens abstrakte mål nærmere indeholder, hvilket efter Rigsrevisionens opfattelse i høj grad vil vanskeliggøre en senere undersøgelse af, om lovens aktiviteter fører*

¹¹ DST's register RAS1F går tilbage til 1997 (RAS1F: Erhvervs- og beskæftigelsesfrekvenser efter bopælsområde, herkomst, alder og køn).

¹² Rigsrevisionen er en uafhængig institution under det danske Folketing og den del af den parlamentariske kontrol i Danmark. Som en del af sit virke undersøger Rigsrevisionen bl.a., om statslige myndigheder og andre statsligt finansierede styrelser og virksomheder overholder gældende love og regler og forvalter sparsommeligt, produktivt og effektivt, se <https://rigsrevisionen.dk/om-os>.

til den ønskede effekt” (Rigsrevisionen, 2003). Rigsrevisionen fandt det dog positivt, at Integrationsministeriet som nævnt nu havde iværksat et projekt, som skulle måle effekter af integrationsindsatsen, og som skulle muliggøre bedre opfølgning på, om Folketingets og regeringens målsætninger på integrationsområdet blev realiseret.

I 2008 gennemførte Rigsrevisionen en ny undersøgelse af integrationsindsatsen over for nyankomne udlændinge og realiseringen af integrationslovens målsætninger. Rigsrevisionen fulgte i denne undersøgelse også op på, om Integrationsministeriet havde konkretiseret og målt på de tre hovedformål med integrationsloven (Rigsrevisionen, 2008). Ud over kritik af, at Integrationsministeriet ikke havde opstillet konkrete mål for, hvor mange nyankomne indvandrere, som burde være i beskæftigelse inden for en given årrække, pegede man i denne rapport fra 2008 også på, at ministeriet i højere grad burde følge op på integrationslovens deltagelses- og værdimålsætninger. Rigsrevisionen anerkendte, at konkretisering af de to målsætninger kræver et grundigt forarbejde, men vurderede, *”at ministeriets indsats vedrørende deltagelses- og værdimålsætningerne ikke har haft den tilstrækkelige fremdrift”*. (Rigsrevisionen, 2008, s. 2).

Det medførte, at ministeriet fik nedsat en tværministeriel arbejdsgruppe, som i årene 2009-2010 undersøgte begreber og metoder til at undersøge andre aspekter af integration end deltagelse på arbejdsmarkedet. Som det fremgår af den rapport, som arbejdsgruppen udgav i 2011:

Efter mange år med hovedfokus på integrationen på arbejdsmarkedet er der nu kommet mere opmærksomhed om vigtigheden af, at borgere med indvandrerbaggrund også deltager i andre dele af samfundslivet på lige fod med resten af befolkningen. Dét samles ofte under betegnelsen medborgerskab eller demokratisk integration. (Regeringens arbejdsgruppe for bedre integration, 2011, s. 9)

Borgere med indvandrerbaggrund deltager også i andre dele af samfundslivet

Integrationsloven
1999

Integrationsloven rummede jo dette fokus på, at *”borgere med indvandrerbaggrund også deltager i andre dele af samfundslivet”*. Deltagelses- og værdimålsætningerne var allerede, fra lovens første gang trådte i kraft i 1999, skrevet ind i lovens formålsparagraf. Ikke desto mindre tog det 12 år, før der kom systematisk fokus på at måle på opfyldelsen af disse målsætninger. At det tog denne tid, kan sikkert tilskrives flere faktorer – bl.a. at det var nemmere at fremskaffe data om selvforsørgelse, da den danske velfærdsstat (herunder social-, beskæftigelses- og skatteforvaltning) i forvejen overvåger

borgernes forbrug af offentlige ydelser samt deres beskæftigelsessituation for at kunne opkræve borgerne en korrekt fastsat skat. Endvidere kan det formodentlig også tilskrives de videnskabelige udfordringer med begrebsligt at konkretisere, operationalisere og efterfølgende faktisk måle indvandreres deltagelse i samfundslivet og forståelse for grundlæggende værdier og normer.

3.2 Begrebet om medborgerskab og operationalisering

I den rapport, som regeringens arbejdsgruppe udgav i 2011, valgte man at undersøge integration ud fra begrebet medborgerskab defineret som *”at alle borgere er fuldgyldige og ligeværdige medlemmer af samfundsfællesskabet”* (Regeringens arbejdsgruppe for bedre integration, 2011, s. 10). Inspirationen kom bl.a. fra T.H. Marshalls klassiske essay (Marshall, 2003) om den historiske udvikling i retning af, at borgere i moderne velfærdsstater nyder godt af tre typer af rettigheder – civile, politiske og sociale. Den kom også fra danske samfundsforskere, som har skrevet

Alle borgere er fuldgyldige og ligeværdige medlemmer af samfundsfællesskabet

Regeringens arbejdsgruppe
2011

om medborgerskab i et moderne flerkulturelt samfund (Korsgaard, 2013; Schwartz, 2002), hvor grundtanken i dette flerkulturelle medborgerskabsbegreb er, at *"personer kan dele et fælles politisk og socialt rum, selvom de har forskellige pas og historier. Det væsentlige er, at de føler deres eget værd og anerkender andres værd i det samfund, de lever sammen i"* (Regeringens arbejdsgruppe for bedre integration, 2011, s. 28). Endvidere kom inspirationen fra den danske politolog Jørgen Goul Andersen, som betoner, at medborgerskab også henviser borgernes udfyldelse af deres rettigheder i form af lige muligheder for deltagelse i alle dele af samfundslivet (Andersen, 2004). Jørgen Goul Andersen var også med til at udvikle selve det spørgeskema og den spørgeskemaundersøgelse, som blev starten på rækken af medborgerskabsundersøgelser.

Den grundlæggende tanke i disse undersøgelser var (og er), at medborgerskabet har tre dimensioner:

1. **Rettigheder og pligter:** er alle borgere omfattet af de samme grundlæggende rettigheder og pligter?
2. **Deltagelse:** Deltager borgerne i samfundslivet i bred forstand?
3. **Identitet og tilhørsforhold:** Føler borgerne sig som en del af fællesskabet?

I spørgeskemaet afdækkes disse tre dimensioner i medborgerskabet gennem spørgsmål inden for seks temaer (se Boks 3.1).

Boks 0.1 Medborgerskabets tre dimensioner – og de seks temaer i spørgeskemaundersøgelsen

Rettigheder og pligter

1. Synet på grundlæggende medborgerdyder

Deltagelse

2. Politisk deltagelse
3. Deltagelse i nærdemokratiet
4. Deltagelse i forenings- og kulturlivet

Identitet og tilhørsforhold

5. Social tillid og netværk
6. Anerkendelse, ligebehandling og tilhørsforhold.

Kilde: Medborgerskab i Danmark 2011 (Regeringens arbejdsgruppe for bedre integration, 2011).

Den første spørgeskemaundersøgelse vedrørende medborgerskab blev gennemført fra august 2009 til februar 2010. Stikprøven omfattede ca. 11.500 personer, og svarprocenten lå på 40,3 %. Man opnåede svar fra 1.068 etniske danskere, 2.935 besvarelser fra indvandrere og 630 besvarelser fra efterkommere (i alt 4.633 besvarelser).

Disse indvandrere og efterkommere var fra 7 af de 10 ikke-vestlige lande, som flest ikke-vestlige indvandrere kommer fra: Tyrkiet, Pakistan, det vestlige Balkan, Irak, Libanon/statsløse palæstinensere, Vietnam og Iran.

Alle deltagere i undersøgelsen var mindst 18 år og blev tilfældigt udtrukket fra det danske CPR-register inden for de 15 grupper, som undersøgelsen omfattede. Indvandrere var afgrænset til personer, som havde opholdt sig i Danmark i mindst 3 år, for at svarpersonerne kunne have nået at lære dansk og indgå i samfundslivet.

Spørgeskemaet blev oversat til seks relevante sprog, så borgerne selv kunne vælge, om de ville besvare det på deres modersmål.

Resultater fra den første medborgerskabsundersøgelse

Overordnet set viste den første medborgerskabsundersøgelse, at der stort set ingen forskelle var på etniske danskernes og indvandreres syn på grundlæggende medborgerdyder. Der var også ret små forskelle på forskellige typer af deltagelse i det danske samfund med undtagelse af deltagelsen i foreninger. Til gengæld var der ret store forskelle, når det handlede om identitet og tilhørsforhold, særligt hvad angår tillid til andre mennesker og oplevelsen af at blive anerkendt i det danske samfund. Resultaterne uddybes kort nedenfor (baseret på Regeringens arbejdsgruppe for bedre integration, 2011, s. 11-15).

Rettigheder og pligter

Grundlæggende rettigheder og pligter: Arbejdsgruppen havde gennemgået dansk lovgivning for at undersøge, om borgere med indvandrerbaggrund og etniske danskere har de samme grundlæggende rettigheder og pligter. De fandt her frem til, at borgerne på langt de fleste områder har de samme rettigheder og pligter, uanset hvad angår fx statsborgerskab.

1. Synet på grundlæggende medborgerdyder: Spørgeskemaundersøgelsen rummede her en række spørgsmål om bl.a. synet på, om det er vigtigt: at holde sig orienteret om samfundsforhold, at stemme til offentlige valg, at melde det til politiet, hvis man bliver opmærksom på en alvorlig forbrydelse, at man forsørger sig selv ved at arbejde. Her viste undersøgelsen stor opbakning til disse borgerdyder fra både etniske danskere og etniske minoriteter – og forsvindende små forskelle mellem grupperne.

Deltagelse

2. Politisk deltagelse: Politisk deltagelse blev i undersøgelsen målt ud fra borgernes interesse for politik, deres faktiske politiske aktiviteter og deres tillid til samfundets institutioner. Her viser undersøgelsen, at interessen for politik er større blandt etniske danskere end blandt indvandrere. Der er også færre indvandrere, som er medlemmer af politiske partier, ligesom de deltager sjældnere i politiske møder. Indvandrere er dog aktive i samme grad på mere uformel vis ved at skrive læserbreve, deltage i demonstrationer og skrive under på underskriftsindsamlinger på internettet.

Der er også stor tillid til samfundets bærende institutioner som Folketinget og den offentlige administration blandt både etniske danskere og indvandrere, men indvandrernes tillid til domstolene og politi er ikke på niveau med de etniske danskernes.

3. Deltagelse i nærdemokratiet: I Danmark er der rimeligt gode muligheder for, at borgerne kan påvirke forholdene i deres børns daginstitution, skole eller på arbejdspladsen. Her fandt undersøgelsen, at både etniske danskere og indvandrere oplever, at de har rimeligt gode muligheder for at påvirke forholdene her. Personer med indvandrerbaggrund har alligevel i mindre grad end etniske danskere prøvet at påvirke forholdene på arbejdspladsen, og færre oplever, at de har gode påvirkningsmuligheder her.

4. Deltagelse i forenings- og kulturlivet: Hvad angår deltagelse i forenings- og kulturlivet, viser undersøgelsen klare forskelle på etniske danskere og indvandrere. Færre indvandrere er medlemmer, og færre deltager i aktiviteter og udfører frivilligt arbejde i foreninger. Færre indvandrere benytter også kultur og fritidstilbud. Efterkommere benytter dog disse tilbud i samme omfang som etniske danskere. Når det kommer til biblioteker, bruger indvandrere og efterkommere faktisk disse i højere grad end den øvrige del af befolkningen.

Identitet og tilhørsforhold

5. Social tillid og netværk: Social tillid er et mål for et samfunds sammenhængskraft. Tillidsniveauet er højt i Danmark og de øvrige nordiske lande. Her viste undersøgelsen fra 2010, at der er markante forskelle på personer med indvandrerbaggrund og etniske danskere, når det drejer sig om social tillid. I undersøgelsen siger 72 % af de etniske danske respondenter, at man generelt kan stole på andre. Det samme gør kun 40 % af indvandrerne og efterkommerne.

Til gengæld er der ikke store forskelle på indvandrere, efterkommere og etniske danskere, når det drejer sig om niveauet af social interaktion med naboer i kvarteret. Men der er dog en tendens til etnisk opdeling af venskabsbåndene. Indvandrere og efterkommere har primært venner med indvandrer- eller efterkommerbaggrund. Tilsvarende har 80 % af de etniske danske respondenter ingen eller meget få venner med indvandrerbaggrund. Undersøgelsen finder dog – trods den etniske opdeling af venskabsrelationerne – en høj grad af gensidig tillid på tværs af grupperne.

6. Anerkendelse, ligebehandling og tilhørsforhold: Hvad angår oplevelsen af at føle sig som en ligeværdig del af samfundslivet, viser undersøgelsen også store forskelle mellem grupperne. Lidt under en tredjedel af indvandrerne mener ikke, at indvandreres indsats for samfundet bliver anerkendt. Der er også en stor del, som oplever, at de bliver diskrimineret. Særligt mandlige efterkommere oplever, at de bliver forskelsbehandlet af politiet. Mange indvandrere og efterkommere, ca. en tredjedel, oplever ligeledes, at deres nuværende arbejde ikke passer til deres kvalifikationer og uddannelse. Undersøgelsen finder også, at meget få klager over den forskelsbehandling, de oplever,

fordi de ikke tror, at de vil få noget ud af at klage. Endelig angiver en stor del af indvandrerne, at de finder det vigtigt, at deres børn føler sig som en del af det danske samfund.

Nogle forklarende faktorer: Undersøgelsen rummer også en række analyser, som på baggrund af baggrundsoplysninger om respondenterne (fx køn, alder, beboersammensætning, hvor respondenter bor, beskæftigelse, danskkundskaber og religion) forsøger at finde dybere forklaringer på de ovenstående forskelle. Disse analyser viser bl.a., at sprogkundskaber og alder har signifikant betydning for flere af forskellene. Dårlige danskkundskaber hænger fx sammen med mindre politisk interesse og deltagelse, ligesom ældre indvandrerkvinder i det hele taget deltager mindre i mange dele af samfundslivet.

Passive borgere: Undersøgelsen identificerer også en gruppe af *passive borgere* – dvs. borgere, som hverken er interesserede i politik, følger med i politik, medierne, deltager i politik i bred forstand eller deltager i forenings- og fritidsliv. Blandt indvandrere udgør denne gruppe 15 %, mens den blandt etniske danskere udgør 4 %. Dårlige danskkundskaber og alder er i særlig grad kendetegnende for denne gruppe blandt indvandrerne. Blandt indvandrerkvinder over 64 år er 57 % marginaliserede i den betydning, at de tilhører gruppen af passive borgere.

Som forfatteren til undersøgelsen selv noterer, kan gruppen af passive eller marginaliserede borgere reelt godt være væsentligt større, idet den type borgere ofte er svære at få til at medvirke i spørgeskemaundersøgelser.¹³

Medborgerskabsundersøgelsen – de følgende år

Den første medborgerskabsundersøgelse blev som beskrevet ovenfor gennemført i 2009-2010. Siden 2012 er undersøgelsen blevet gentaget årligt som en landsdækkende spørgeskemaundersøgelse blandt indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse samt personer med dansk oprindelse i alderen 18 år og derover.¹⁴ Som i den første medborgerskabsundersøgelse har de efterfølgende undersøgelser også været rettet mod indvandrerne, der har boet i Danmark i mindst 3 år. Igennem disse løbende medborgerskabsundersøgelser har man også indhentet data til opdatering af fire målsætninger i re-

¹³ Om problemer med bortfald og skævheder i gruppen af respondenter i medborgerskabsundersøgelsen, se også kapitel 4.

¹⁴ Se <https://integrationsbarometer.dk/tal-og-analyser/medborgerskab-ligebehandling-og-selvbestemmelse>.

geringens integrationsbarometer: medborgerskab, ligebehandling, selvbestemmelse og danskundskaber. Integrationsbarometeret beskrives i næste kapitel.

Integrationsbarometer

Lancering af et integrationsbarometer 2012

I forlængelse af medborgerskabsundersøgelsen og den tilhørende rapport fra 2011 lancerede det daværende Social- og Integrationsministerium i 2012 et såkaldt *nationalt integrationsbarometer* – dvs. en hjemmeside (www.integrationsbarometer.dk) med statistik for en række udvalgte parametre på integrationsområdet. Tanken med integrationsbarometeret var at synliggøre en række nationalt politisk definerede målsætninger for integrationsindsatsen i Danmark og gennem beskrivende statistik at belyse udviklingen i, hvordan det går med at realisere disse målsætninger.

Politikere, embedsmænd og den danske offentlighed kunne dermed følge med i udviklingen i integration af indvandrere i det danske samfund. Fokus var på indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse,¹⁵ da man fra politisk hold oplevede, at det var i forhold til disse målgrupper, at integrationsudfordringerne var størst. Eftersom data – som i DST's statistikbank og i jobindsats.dk – kunne deles op på kommuneniveau og holdes op imod et landsgennemsnit på forskellige områder, kan man argumentere for, at integrationsbarometeret også kan bruges som en form for 'performance measurement' af kommunerne. Altså, at kommunerne kan se, hvordan de klarer sig sammenholdt med nationale tal.

Integrationsbarometeret var fra starten bygget op omkring 9 overordnede målsætninger for integrationspolitikken, som den daværende S-R-SF-regering under statsminister Helle Thorning Schmidt havde fastsat. Overordnet betragtet handlede det om at få flere indvandrere og efterkommere i job eller til at gennemføre en uddannelse, sikre, at flere indvandrere lærer dansk, sørge for, at flere indvandrere og efterkommere føler sig inkluderede og ikke diskriminerede i det danske samfund, sikre, at færre unge indvandrere og efterkommere oplever begrænsninger i deres selvbestemmelse (fx i forhold til valg af ægtefælle, kæreste eller uddannelse), nedbringe antallet af indvandrere og efterkommere på offentlig forsørgelse, reducere antallet af udsatte boligområder (se nedenfor og Bilag 2) og sørge for, at færre indvandrere og efterkommere begår kriminalitet.

De 9 politisk fastsatte målsætninger, som integrationsbarometeret måler på, fremgår af Boks 4.1.

¹⁵ Se definition af disse begreber i Bilag 1.

Boks 0.1 Målsætninger i integrationsbarometeret

1. **Arbejde:** Flere indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse skal i arbejde.
2. **Uddannelse:** Flere indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse skal gennemføre en ungdomsuddannelse og en videregående uddannelse.
3. **Danskkundskaber:** Flere indvandrere med ikke-vestlig oprindelse skal lære dansk.
4. **Medborgerskab:** Flere indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse skal føle sig inkluderet i det danske samfund og deltage i samfundslivet.
5. **Ligebehandling:** Færre indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse skal opleve forskelsbehandling.
6. **Selvbestemmelse:** Færre unge indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse skal opleve begrænsninger i deres selvbestemmelse over eget liv.
7. **Forsørgelse:** Færre indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse skal være på offentlig forsørgelse.
8. **Udsatte boligområder:** Færre udsatte boligområder.
9. **Kriminalitet:** Færre indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse skal begå kriminalitet.

Kilde: Det nationale integrationsbarometer (www.integrationsbarometer.dk).

I den rapport, som præsenterer målsætningerne og integrationsbarometeret, hedder det:

For at følge den integrationsmæssige udvikling på centrale områder fremlægger regeringen et nationalt integrationsbarometer, der tager pulsen på integrationen og følger udviklingen år for år. Den øgede synlighed giver mulighed for at gribe ind i tide, hvis udviklingen ikke er som ønsket. Samtidig lancerer vi lokale integrationsbarometre, der følger udviklingen i den enkelte kommune, der hermed får et redskab til løbende at få overblik over sin egen og andre kommuners udvikling. (SIM, 2012, s. 4)

Det fremgår således, at det fra starten var intentionen, at man ved hjælp af barometerets tal både skulle kunne følge udviklingen på nationalt plan og i

hver enkel af landets 98 kommuner, med henblik på at den enkelte kommuner kunne handle politisk og administrativt, hvis man ikke var tilfreds med udviklingen.

En del af de data, som integrationsbarometeret skulle bygges op omkring, skulle indsamles ved hjælp af den årligt tilbagevendende spørgeskemaundersøgelse (medborgerskabsundersøgelsen), der var nationalt repræsentativ, men ikke repræsentativ på kommunalt niveau. Derfor blev det sådan, at kun de målsætninger, som kunne belyses ved hjælp af registerdata fra Danmarks Statistik, kunne opdeles på kommunalt niveau (se nedenfor).

Af Tabel 4.1 fremgår, at udviklingen i hver målsætning belyses ved hjælp af 1-3 indikatorer. Hvad angår arbejde, uddannelse og danskuddannelse stammer data fra Danmarks Statistik, mens målsætninger vedrørende medborgerskab, ligebehandling og selvbestemmelse belyses ved hjælp af data fra medborgerskabsundersøgelserne.

Tabel 0.1 Integrationsbarometer – målsætninger og indikatorer

Målsætning	Indikator	Kan opdeles på kommuneniveau	Kilde
Mål 1: Arbejde			
1.1	Beskæftigelsesgab mellem 25-64-årige indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse og personer med dansk oprindelse.	+	Danmarks Statistik
Mål 2: Uddannelse			
2.1	Andelen af indvandrere (ankommet som 0-12-årig) og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse, der opnår karakteren 2 eller derover ved 9. klasses afgangsprøve i skriftlig dansk og matematisk problemløsning	+	Danmarks Statistik
2.2	Andelen af 20-24-årige indvandrere (ankommet som 0-12-årig) og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse, der har gennemført mindst en ungdomsuddannelse	+	Danmarks Statistik
2.3	Andelen af 25-39-årige indvandrere (ankommet som 0-12-årig) og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse, der har gennemført en videregående uddannelse	+	Danmarks Statistik
Mål 3: Danskuddannelse			
3.1	Andelen af indvandrere (ankommet som 0-12-årig) med ikke-vestlig oprindelse, der opnår karakteren 2 eller derover ved 9. klasses afgangsprøve i mundtlig dansk og retskrivning	+	Danmarks Statistik

Målsætning	Indikator	Kan opdeles på kommuneniveau	Kilde
3.2	Andelen af indvandrere med ikke-vestlig oprindelse, der slet ikke eller i mindre grad oplever problemer med deres danskundskaber	-	Medborgerskabsundersøgelsen
3.3	Andelen af kursister omfattet af integrationsprogrammet, der består en prøve i dansk inden 3 år fra påbegyndelse af danskundervisning	+	Danskuddannelsesdata-basen
Mål 4: Medborgerskab			
4.1	Andelen af indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse, der oplever, at personer med indvandrerbaggrund bliver anerkendt for deres indsats	-	Medborgerskabsundersøgelsen
4.2	Andelen af indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse, der er medlem af en forening	-	Medborgerskabsundersøgelsen
4.3	Andelen af indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse, der er politisk aktiv	-	Medborgerskabsundersøgelsen
Mål 5: Ligebehandling			
5.1	Andelen af indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse, der oplever diskrimination på grund af deres etniske baggrund	-	Medborgerskabsundersøgelsen
Mål 6: Selvbestemmelse			
6.1	Andelen af 18-29-årige indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse, der får begrænset deres frihed og selvbestemmelse af deres familie med hensyn til valg af kæreste eller ægtefælle	-	Medborgerskabsundersøgelsen
6.2	Andelen af 18-29-årige indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse, der får begrænset deres frihed og selvbestemmelse af deres familie med hensyn til valg af uddannelse og venner	-	Medborgerskabsundersøgelsen
6.3	Andelen af 18-29-årige indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse, der ikke tilslutter sig ligestilling mellem kønnene	-	Medborgerskabsundersøgelsen
Mål 7: Forsørgelse			
7.1	Forsørgelsesgab mellem 16-66-årige fuldtidspersoner på offentlig forsørgelse blandt indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse og personer med dansk oprindelse	+	Jobindsats.dk
7.2	Andelen af 16-66-årige indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse, som er på offentlig forsørgelse, fuldtidspersoner	+	

Målsætning	Indikator	Kan opdeles på kommuneniveau	Kilde
Mål 8: Udsatte boligområder			
8.1	Antal parallelsamfund	+	Transport-, Bygnings- og Boligministeriet
8.2	Antal omdannelsesområder	+	Transport-, Bygnings- og Boligministeriet
8.3	Antal udsatte boligområder	+	Transport-, Bygnings- og Boligministeriet
Mål 9: Kriminalitet			
9.1	Andelen af 15-29-årige indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse, der bliver dømt for straffelovsovertrædelser	+	Danmarks Statistik

Kilde: Det nationale integrationsbarometer, se <https://integrationsbarometer.dk/om-integrationsbarometeret/indikatorer>.

Udviklingen 2012-2020 på nationalt plan

Både DST's registerdata og de årligt tilbagevendende medborgerskabsmålninger muliggør altså, at man på nationalt plan kan følge udviklingen i disse målsætninger siden en baseline-måling i 2012. Ser man på den senest tilgængelige udviklingsrapport, viser den, at det i Danmark går bedre med integrationen på de fleste områder i løbet af de 8 år, der er gået frem til den senest tilgængelige fulde dataindsamling fra 2020. Der er dog også nogle områder, hvor der er stagnation eller tilbagegang. Nedenfor gennemgår vi udviklingen i korte træk.¹⁶

Indikatorer med fremgang

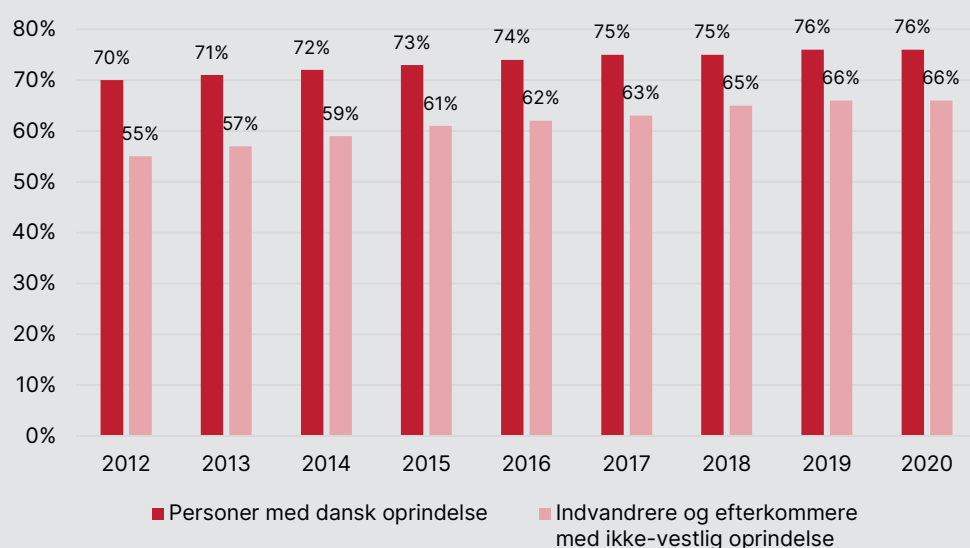
Hvis vi først ser på de mål, hvor det går bedre, gælder det arbejde, uddannelse, selvbestemmelse, forsørgelse, udsatte boligområdet og kriminalitet.

Hvad angår **arbejde**, er beskæftigelsesgabet mellem etniske danskere og indvandrere samt efterkommere skrumpet med 6 procentpoint i perioden. Dette

¹⁶ Den fulde 3-siders udviklingsrapport fremgår af Bilag 3.

hænger sammen med, at beskæftigelsesfrekvensen i perioden for den samlede gruppe af indvandrere og efterkommere er steget med 9 procentpoint til 60 %. Beskæftigelsesfrekvensen blandt indvandrere og efterkommere ligger dog fortsat 20 procentpoint under niveauet for personer med dansk oprindelse, som i 2020 lå på 80 %.

Figur 0.1 **Udvikling i andel 20-24 årige, som har en ungdomsuddannelse. Dansk oprindelse og indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse**

Kilde: www.integrationsbarometer.dk/ Udlændinge- og Integrationsministeriets udlændingedatabase i Danmarks Statistik, IMUDD261.

Vi ser også et højere **uddannelsesniveau** blandt indvandrere og efterkommere. Andelen af indvandrere (ankommet som 0-12-årig) og efterkommere, der opnår karakteren 2 eller derover ved 9. klasses afgangsprøve i grundskolen i skriftlig dansk og matematisk problemløsning er i perioden steget med 13 procentpoint til 95 %.¹⁷ Endvidere er der også fremgang i andelen af indvandrere (ankommet som 0-12-årig) og efterkommere, som i alderen 20-24 år har gennemført en ungdomsuddannelse (se Figur 4.1). Endelig er andelen, som i alderen 25-39 år har gennemført en dansk videregående uddannelse, i perioden 2012 til 2020 steget fra 26 til 39 % – hvilket relativt set er en stigning på

¹⁷ Den danske 7-trinskarakterskala indbefatter karaktererne -3, 00, 02, 4, 7, 10, 12. 02 er den laveste karakter man kan få og samtidig bestå sin eksamen. Karaktererne ækivalerer på ECTS-skalaen niveauerne F, FX, E, D, C, B, A. Se <https://ufm.dk/uddannelse/anerkendelse-og-dokumentation/dokumentation/karakterskalaer>.

50 % Denne udvikling i uddannelsesniveau må siges at være en af integrationsrådets succes historier gennem de seneste år.

Hvad angår **selvbestemmelse**, ser vi også fortrinsvis en positiv udvikling. Vi ser således en markant reduktion i andelen af unge indvandrere og efterkommere mellem 18-29 år, der af deres familie får begrænset deres frihed og selvbestemmelse med hensyn til valg af kæreste eller ægtefælles. I 2012 angav 26 %, at de oplevede den type begrænsninger, mens denne andel i den mellemliggende periode er faldet med 10 procentpoint til 16 %. 5 % af samme målgruppe af unge mellem 18-29 år oplever i 2020, at deres familie begrænser dem med hensyn til valg af uddannelse og venner, hvilket er samme niveau som i 2012. Vi ser også, at det i samme målgruppe er meget få, som ikke tilslutter sig ligestilling mellem kønnene. 3 % er i 2020 uenige i, at der skal være ligestilling mellem kønnene, hvilket er 1 procentpoint lavere end i 2012.

Hvad angår **forsørgelse**, ser vi – tilsvarende udviklingen i beskæftigelse – at færre indvandrere og efterkommere er på offentlig forsørgelse. Andelen af 16-66-årige indvandrere og efterkommere, målt i fuldtidspersoner, som er på offentlig forsørgelse, lå i 2020 på 27 %, hvilket repræsenterer et fald på 6 procentpoint siden 2012. Denne udvikling viser sig også som et fald i gabet mellem andelen af 16-66-årige indvandrere og efterkommere, målt i fuldtidspersoner, og andelen af personer med dansk oprindelse, som er på offentlig forsørgelse. I 2020 ligger forskellen på 9 procentpoint, hvilket er et fald på 4 procentpoint siden 2012.

Vi ser også et fald i **udsatte boligområder**. Antallet af udsatte boligområder¹⁸ er således faldet fra 43 til 20, når man sammenligner antallet af disse i 2021 med antallet i 2018. Antallet af såkaldte parallelsamfund¹⁹ er i perioden faldet fra 29 til 12. Antallet af omdannelsesområder²⁰ er faldet fra 15 til 10.

Endelig ser vi også et fald i **kriminalitet**. Andelen af 15-29-årige mandlige indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse, der bliver dømt for en straffelovsovertrædelse, lå i 2012 på 5,4 % og 2020 på 3,7 %, hvilket er et fald på 1,7 procentpoint siden 2012. For tilsvarende unge mænd med dansk oprindelse lå andelen i 2012 på 2,0 % og i 2020 på 1,3 %.

¹⁸ Se definitioner af forskellige typer af udsatte boligområder i Bilag 2. Bemærk, at man i 2018 begyndte at opgøre udsatte boligområder efter andre kriterier, end man havde anvendt i perioden 2011-2017. De kriterier, som anvendes fra 2018 og frem, fremgår af Bilag 2.

¹⁹ Bemærk, at pr. 1. december 2021 erstattede betegnelsen parallelsamfund betegnelsen 'ghettoområder'.

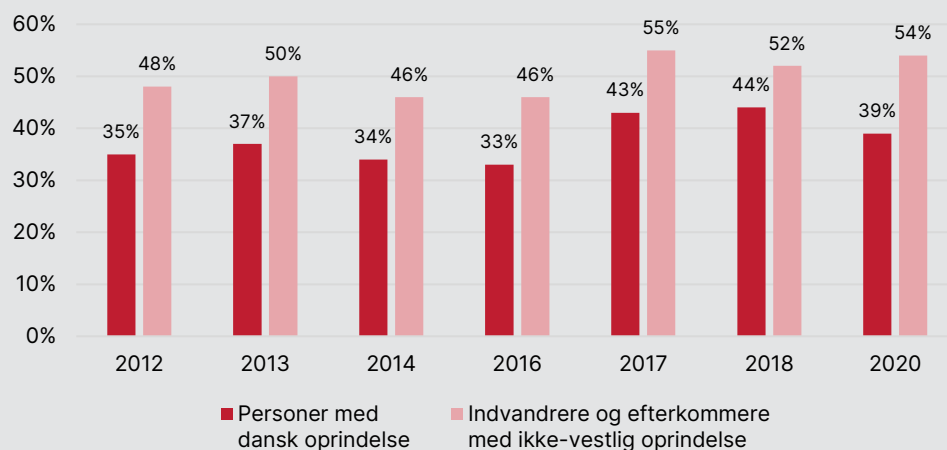
²⁰ Bemærk, at pr. 1. december 2021 erstattede betegnelsen omdannelsesområder betegnelsen 'hårde ghettoområder'.

Indikatorer med fremgang og/eller stagnation/tilbagegang

Når det kommer til **danskkundskaber**, er der en mindre fremgang, når det drejer sig om andelen af indvandrere og efterkommere (ankommet som 0-12-årig), som opnår karakteren 2 eller derover ved 9. klasses afgangsprøve i mundtlig dansk og retskrivning. Andelen er således fra 2012 til 2021 steget med 2 procentpoint til 91 %. Til gengæld er der tilbagegang, når det handler om andelen af indvandrere, som slet ikke eller i mindre grad oplever problemer med deres danskkundskaber. I 2012 var det 57 %, som slet ikke eller i mindre grad oplevede disse problemer, mens det i 2020 kun var 50 %. Hvad angår andelen af kursister omfattet af integrationsprogrammet, som består en prøve i dansk inden for 5 år fra påbegyndelse af deres danskuddannelse, så ligger andelen på 66 %, hvilket er 1 procentpoint lavere end i 2012.

Man ser også et sammensat billede, når det handler om indikatorer vedrørende **medborgerskab**. Andelen af indvandrere og efterkommere, som oplever at blive anerkendt for deres indsats i samfundet, er steget med 6 procentpoint fra 48 % i 2012 til 54 % i 2020. Det er her i øvrigt også værd at bemærke, at en endnu lavere andel af den etnisk danske befolkning, som i perioden 2012-2020 svinger mellem 35-44 %, mener, at indvandrere bliver anerkendt for deres bidrag til det danske samfund. Der er altså en form for enighed blandt en ret stor del af indvandrerne i Danmark og personer med etnisk dansk oprindelse om, at indvandrere ikke bliver anerkendt for deres bidrag til det danske samfund.

Figur 0.2 Andel af befolkningen, der oplever, at personer med indvandrerbaggrund bliver anerkendt for deres indsats i samfundet

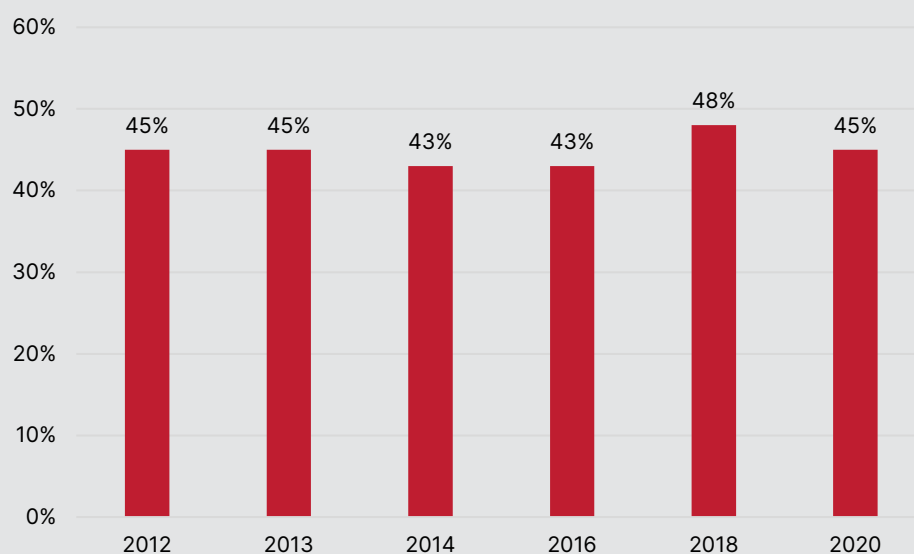

Anm.: Ifølge www.integrationsbarometer.dk er udviklingen blandt indvandrere og efterkommere fra 2012-2020 statistisk sikker (p-værdi på 0,00 ved χ^2 -test), mens der ikke er nogen statistisk sikker udvikling fra 2018-2020 (p-værdi på 0,11 ved χ^2 -test).

Ser vi på andelen af indvandrere og efterkommere, der er medlem af en forening, så er denne andel faldet med 6 procentpoint til 48 % fra 2012-2021, mens andelen, der er politisk aktiv, er faldet med 2 procentpoint til 61 % fra 2012 til 2020. Til sammenligning var 75 % af personer med dansk oprindelse medlemmer af en forening i 2021, mens 82 % var politisk aktive i 2020.

Hvad angår **ligebehandling**, kan vi konstatere, at der er stagnation, når det handler om andelen, som oplever diskrimination på baggrund af etnisk baggrund. Andelen af indvandrere og efterkommere, der oplever diskrimination på grund af deres etniske baggrund, har ligget stabilt – højt – på omkring 45 % siden 2012.

Figur 0.3 Andelen af indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse, der oplever diskrimination på grund af deres etniske baggrund

Anm.: Ifølge www.integrationsbarometer.dk er der ikke nogen statistisk sikker udviklingen blandt indvandrere og efterkommere fra 2012-2020 (p-værdi på 0,98 ved χ^2 -test). Resultaterne tyder til gengæld på et fald fra 2018-2020, selvom der er en vis statistisk usikkerhed forbundet med det resultat (p-værdi på 0,10 ved χ^2 -test).

Muligheder for at opdele resultater på kommunalt niveau

Som nævnt kan en del af disse resultater også brydes ned på kommunalt niveau. Formålet med denne rapport er at bidrage med inspiration til udvikling af nye og mere nuancerede måder at måle integration på i Norge. Derfor er det også de danske tal for det kommunale niveau, som er mest relevante. Som det fremgår af Tabel 4.1, er det imidlertid ikke alle de danske mål fra integrationsbarometeret, som kan aflæses på kommunalt plan.

Hvad angår arbejde, uddannelse, forsørgelse, udsatte boligområder og kriminalitet, kan alle indikatorerne opdeles på kommunalt niveau. Hvad angår danskkundskaber, kan en enkelt indikator vises på kommuneniveau (3.1 andelen af indvandrere ankommet som 0-12-årig, som mindst opnår karakteren 2 ved folkeskolens 9. klasses afgangsprøve i mundtlig dansk og retskrivning), mens de øvrige indikatorer for danskkundskaber ikke kan. Endelig er der ingen af indikatorerne vedrørende medborgerskab, ligebehandling og selvbestem-

melse, der kan vises på kommunalt niveau. Alle disse indikatorer er spørgeskemabaserede, hvor stikprøven af respondenter er for lille til, at resultaterne kan opdeles på kommunalt niveau.

Det er klart, at når stikprøvestørrelsen ikke muliggør, at resultater vedrørende medborgerskab, ligebehandling og selvbestemmelse kan opdeles på kommunalt niveau i Danmark, hvor der er 98 kommuner, vil det tilsvarende problem blot være endnu større i Norge, hvor der er 356 kommuner. Det vil med andre ord i Danmark og i særdeleshed i Norge kræve en meget stor stikprøve, hvis det skulle kunne lade sig gøre at opdele resultater baseret på spørgeskema-svar vedrørende medborgerskab, ligebehandling og selvbestemmelse på kommunalt niveau. Det vil kræve en meget bekostelig spørgeskemaundersøgelse, hvis det skulle kunne lade sig gøre.

Ikke desto mindre er det jo sådan, at resultater på landsdækkende niveau i betydeligt omfang også vil være dækkende på kommunalt niveau – til trods for at der kan være kommunal variation. Danske kommuner kan med andre ord godt bruge udviklingen på landsplan – fx i indvandreres oplevelser af ligebehandling eller efterkommeres oplevelser af selvbestemmelse – som ledetråd i forhold til, hvordan udviklingen er i deres egen kommune. Det samme vil formentlig gælde for norske kommuner, hvis man gennemførte en spørgeskemaundersøgelsen tilsvarende medborgerskabsundersøgelsen i Norge.

Repræsentativitet og informationsgrad i medborgerskabsundersøgelserne

Det skal også nævnes, at medborgerskabsundersøgelserne – som ledetråd for udvikling af politik på landsdækkende og kommunalt niveau – lider under problemer med repræsentativitet og informationsgrad. Problemer med *repræsentativitet* opstår typisk pga. lave svarprocenter og skævheder i hvem, der besvarer en undersøgelses spørgsmål. Lave svarprocenter kan være et problem, hvis der er et skævt bortfald blandt respondenter med bestemte karakteristika. Hvis fx unge mænd med kort uddannelse er mindre tilbøjelige til at svare end andre grupper, så vil undersøgelsens resultater ikke være repræsentativt i forhold til deres besvarelser, og dermed vil man mangle viden om deres erfaringer, holdninger mv. Relativt lave svarprocenter har været et problem for undersøgelserne gennem flere år. Til den undersøgelse som blev gennemført i 2020 opnåede man svar fra 39,4 % af nydanskere (indvandrere og efterkommeres samlet) mellem 18-29 år, fra 46,8 % af nydanskere på 30 år eller ældre og fra 61,7 % af respondenter med etniske dansk oprindelse (Udlændinge- og Integrationsministeriet, 2020b).

En analyse fra 2017 gennemført af forskere fra SFI (nu VIVE) (Gorinas & Christensen, 2017) viste endvidere, at der var såkaldt skævt bortfald i, hvem der valgte ikke at besvare medborgerskabsundersøgelsen. Forskerne sammenlignede i analysen en række karakteristika ved de respondenter fra etniske minoritetsgrupper, som havde besvaret medborgerskabsundersøgelsen fra 2016 (den fjerde gennemførte medborgerskabsundersøgelse) med karakteristika ved disse grupper i hele befolkningen. De fandt frem til, at en stor gruppe af unge mellem 25 og 35 år med anden etnisk baggrund enten ikke kunne kontaktes eller fravalgte at deltage i undersøgelsen. Det samme gjaldt personer med kort uddannelse, personer uden for arbejdsmarkedet samt indvandrere over 55 år; sidstnævnte gruppe formodentlig, fordi de ikke bruger internettet og/eller ikke har registreret deres telefonnummer.

Analysen af Gorinas og Christensen viste også, at undersøgelsen havde problemer med *informationsgrad*, som er det problem, der opstår, hvis mange personer, som faktisk svarer på en spørgeskemaundersøgelse, vælger at svare 'ved ikke' eller 'nægter at svare' på bestemte spørgsmål i undersøgelsen. Det problem opstår typisk, hvis respondenterne ikke forstår spørgsmålet, ikke gider at svare eller finder, at et spørgsmål berører et emne, som de finder for sensitivt, privat eller irrelevant. I forhold til medborgerskabsundersøgelsen fra 2016 fandt Gorinas og Christensen her, at mandlige efterkommere af ikke-vestlige indvandrere ofte afgiver ufuldstændige svar på spørgsmål om deres holdninger til grundlæggende samfundsnormer (2017, s. 26). Grundlæggende samfundsnormer vedrører deres syn på vigtigheden af, at man stemmer ved offentlige valg, hvis man har stemmeret, eller vigtigheden af at holde sig informeret om, hvad der sker i det danske samfund. Op til 12 % af mandlige efterkommere svarer 'ved ikke' eller 'ønsker ikke at svare' på den type spørgsmål. Kvindelige efterkommere er til gengæld tilbøjelige til at afgive meget informative svar. Informationsgraden stiger også med respondentens opholdstid i Danmark – personer, som har boet længere tid i Danmark, afgiver altså mere informative svar.

I forhold til brugen af medborgerskabsundersøgelserne til politikudvikling på nationalt og lokalt niveau skal man altså være opmærksom på, at nogle af de grupper af indvandrere og efterkommere, som sandsynligvis er dårligst integrerede i det danske samfund (indvandrere med kort opholdstid i Danmark, ældre indvandrere samt personer med kort uddannelse eller arbejdsløse), er dem, som vi får de ringeste informationer om ud fra medborgerskabsundersøgelserne. De samme problemer gælder også for mandlige efterkommere. Dette betyder dog ikke, at vi ikke ved noget om efterkommernes holdninger, eftersom en del efterkommere jo besvarer undersøgelserne. En analyse viser her, at hvad angår nogle samfundsværdispørgsmål, så afviger efterkommerne fra indvandrere og fra personer med dansk oprindelse. De mener eksempelvis i mindre grad end de to andre grupper, at man bør melde kriminelle handlinger til politiet, og i mindre grad, at man på tværs af etniske grupper har ret til at

kritisere hinandens måde at leve på (Udlændinge- og Integrationsministeriet, 2017).

Man forsøger så at anvende vægte til at kompensere for det skæve bortfald i besvarelserne, dvs. at man vægter alle svarpersoner efter deres andel i befolkningen, så besvarelser fra grupper, som er overrepræsenterede i undersøgelsen, bliver vægtet ned, mens besvarelser fra underrepræsenterede grupper bliver vægtet op (Udlændinge- og Integrationsministeriet, 2020b). Vægte kan dog ikke helt løse problemet med et skævt bortfald, da der kan være uobserverbare systematiske skævheder i, hvem der vælger at besvare en spørgeskemaundersøgelse, og hvem der ikke gør. Det problem bliver sandsynligvis desto større, jo færre fra en given befolkningsgruppe, der vælger at besvare en spørgeskemaundersøgelse, for jo færre, der svarer, jo mindre ved vi om gruppen generelt.

Konklusion

Opsummering

Måling af integration af ikke-vestlige indvandrere og efterkommere i det danske samfund har som et sæt offentligt initierede aktiviteter med tilhørende af-rapportering udviklet sig kraftigt i Danmark over de sidste 30 år. Integration skal her forstås som en proces, der i praksis handler om, hvor meget eller lidt indvandreres holdninger og adfærd tilnærmer sig de holdninger og den adfærd, som er almindelig i den danske majoritetsbefolkning – fx holdninger til vigtigheden af at holde sig orienteret om, hvad der foregår i det danske samfund og adfærd i form af fx beherskelse af det danske sprog og deltagelse på arbejdsmarkedet. Måling skal her forstås som gentagne indsamlinger af data, der fungerer som indikatorer for forskellige aspekter af integration. Disse måleaktiviteter har resulteret i frembringelsen af megen ny statistik baseret på registerdata og gennemførelse af gentagne spørgeskemaundersøgelser med fokus på integration.

Kort fortalt kan den nyere historie om måling af integration i Danmark således fortælles med udgangspunkt i, at Danmarks Statistik i starten af 1990'erne blev opmærksom på en interesse fra beslutningstagere og offentligheden i Danmark for at få adgang til bedre statistik om vestlige og ikke-vestlige indvandrere og efterkommere i Danmark. Det medførte, at Danmarks Statistik udviklede nye statistiske definitioner af bl.a. netop disse begreber (se også Bilag 1), som muliggjorde bl.a. demografiske opgørelser af antallet af disse personer i Danmark, af deres familieforhold, skolegang og uddannelse i Danmark samt af beskæftigelse, ledighed og selvforsørgelse.

1. januar 1999 trådte Danmarks første lov om integration i kraft. Denne lov fik også central betydning for måling af integration af indvandrere og efterkommere i Danmark, i kraft af at loven fastlagde tre centrale målsætninger for offentlige myndigheders indsats for at fremme integration af indvandrere i det danske samfund. Integrationen af indvandrere i Danmark skulle således fremme indvandrerens *deltagelse i det danske samfund*, deres *selvforsørgelse (primært gennem beskæftigelse)* samt deres *forståelse for det danske samfunds grundlæggende værdier og normer*. I forlængelse af integrationslovens vedtagelse blev det efter nogle år også en central opgave på statsligt niveau at følge op på (måle), hvorledes det gik med at realisere disse målsætninger. Det blev den konkrete anledning til gennemførelse af de medborgerskabsmålinger, dvs. spørgeskemaundersøgelser blandt personer med dansk oprindelse

samt indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse, der er blevet gennemført årligt i Danmark siden 2012.

Medborgerskab er således i en dansk kontekst blevet et helt centralt begreb i forhold til at forstå integration, et begreb om medborgerskab med fokus på tre dimensioner.

1. *Rettigheder og pligter*: Er alle borgere omfattet af de samme grundlæggende rettigheder og pligter, og hvordan ser de på grundlæggende samfundsværdier og normer?
2. *Deltagelse*: Deltager borgerne i samfundslivet i bred forstand, herunder fx gennem politisk deltagelse eller gennem medlemskab af foreninger?
3. *Identitet og tilhørsforhold*: Føler borgerne sig som en del af fællesskabet?

Data fra de årligt tilbagevendende medborgerskabsundersøgelser indgår også i det integrationsbarometer, som det daværende Social- og Integrationsministerium lancerede i 2012 med fokus på 9 politiske målsætninger for integration i Danmark. Disse inkluderede bl.a., at flere indvandrere og efterkommere skal i beskæftigelse, flere indvandrere skal lære dansk, færre skal opleve forskelsbehandling, og færre unge indvandrere og efterkommere skal opleve begrænsninger i deres selvbestemmelse.

Selvom måling af integration i Danmark primært er foregået i nationalt og statsligt regi (herunder i form af statistik, der er blevet udviklet, indsamlet og bearbejdet af DST) – så har målingerne af integration også direkte betydning for udvikling af integrationspolitikker og indsatser på lokalt niveau. Medborgerskabsmålingernes tal kan ikke deles op på kommunalt niveau. Det kan til gengæld de fleste tal vedrørende indvandrernes beskæftigelse, uddannelse, danskkundskaber, offentlig forsørgelse, udsatte boligområder og kriminalitet. Kommunerne kan altså følge med i, hvordan det går med integration på lokalt niveau, når det handler om disse aspekter af integration. De har også en umiddelbar økonomisk interesse i det på grund af det danske refusionsystem, hvor kommuner får statslig refusion for udgifter til overførselsindkomst, som aftrappes over tid (Pedersen et al., 2019). Desuden modtager de et resultattilskud pr. beskæftiget i integrationsperioden – dvs. den periode på 1-5 år, hvor nyankomne flygtninge og familiesammenførte hører under integrationsloven. Det gælder alle borgere uanset oprindelse, men eftersom en større andel af de ikke-vestlige indvandrere end den øvrige del af befolkningen modtager overførselsindkomster, har kommunerne et særligt stærkt økonomisk incitament til

at forsøge at få denne befolkningsgruppe i beskæftigelse og derfor til at interessere sig særligt for de aspekter af integration, der vedrører beskæftigelse og uddannelse.

Perspektivering

Det er sandsynligt, at gennemførelsen af de danske medborgerskabsmålinger i 2011 og lanceringen af integrationsbarometeret i 2012 har bidraget til en mere nuanceret debat om integration i Danmark og leveret viden om andre aspekter af integration end fx indvandreres beskæftigelsessituation, offentlige forsørgelse, kriminalitet og om boligområder med mange indvandrere og sociale problemer, som generelt får en hel del opmærksomhed i danske medier. Måling af integration i relation til begrebet medborgerskab bidrager dermed med viden, så danske politikere og offentligheden kan følge med i, om integration i Danmark forløber som en proces, der udvikler sig i retning af realisering af integrationslovens primære målsætninger (om deltagelse, selvforsørgelse og forståelse for grundlæggende værdier).

Ikke desto mindre kan man argumentere for, at også medborgerskabsbegrebet og tilhørende operationaliseringer har sine "blinde pletter" eller er kendetegnet ved en form for "politologisk blindhed" i den forstand, at begrebet i høj grad fokuserer på, om de borgere, som skal integreres, opfører sig som aktivt deltagende samfundsborgere. Dermed kommer der fx mindre fokus på, om disse borgere trives i det samfund, de er blevet en del af, og om de har de helbredsmæssige forudsætninger for at kunne gennemføre den integrationsproces, som samfundet forventer af dem – jævnfør, som den danske politolog Kristina Simonsen blev citeret for i indledningen, at det er indvandrere/efterkommere, som må gøre mest, mens værtslandet sætter rammerne for, hvordan integrationen skal foregå (Simonsen, 2017, s. 208).

To "sorte pletter" på målingslandkortet: helbred og livskvalitet

Trivsel og helbred kunne dermed være to kandidater til integrationsrelevante parametre, som man fra den danske offentligheds side kunne overveje at interessere sig mere for, når det handler om måling af integration. Det skyldes, at man, som nævnt, kan argumentere for, at det at være integreret i et samfund også handler om at trives på et niveau, der er sammenligneligt med den øvrige befolkning. Helbred er også et relevant integrationsparamenter, fordi godt helbred med stor sandsynlighed hænger sammen med en evne til at "integrere sig" – dvs. lære et nyt sprog, uddanne sig, finde og bevare et job, etablere venskaber (på tværs af etniske grupper) mv. Forskning fra Norge viser, at ind-

vandrere ikke bare har sværere ved at finde et job end andre befolkningsgrupper, men også lettere mister jobbet igen (Bratsberg, Raaum, & Røed, 2018). En dansk analyse af flygtninge og familiesammenførte til flygtninge peger ligeledes på, at disse har væsentligt større risiko for at miste jobbet igen sammenlignet med andre indvandrere og med personer med dansk oprindelse (Deloitte, 2019). Denne analyse påpeger også, at dårligt helbred er en sandsynlig forklaring på flygtningenes væsentligt forhøjede risiko for at miste jobbet. Flere danske undersøgelser tyder på en dårligere sundhedstilstand blandt (nyankomne) ikke-vestlige indvandrere sammenlignet med resten af befolkningen (særligt i forhold til en større forekomst af infektionssygdomme, diabetes og psykiske sygdomme) (Eskildsen, Biwas, & Ahlmark, 2012; Frederiksen & Nørredam, 2013; Hempler et al., 2020; Jervelund et al., 2017; Singhammer, 2008). En af disse undersøgelser påpeger også, at der er en sammenhæng mellem sundhed og integration:

Hvad angår sammenhængen mellem sundhed og den videre integration af nyankomne indvandrere i Danmark, er der fundet en sammenhæng mellem et godt selv vurderet helbred og socioøkonomiske faktorer som sociale relationer, uddannelse, beskæftigelse og indkomst. (Frederiksen & Nørredam, 2013, s. 3)

Som Frederiksen og Nørredam påpeger, er det uklart, hvilken vej kausaliteten vender. Helbred kan godt styrke chancerne for at tage en uddannelse eller finde et job, men uddannelse og beskæftigelse kan også godt bidrage til et bedre helbred. I en dansk kontekst mangler man i det hele taget bedre oplysninger om indvandreres helbred. Vi ved fra forskning, at integration kan være en mentalt ressourcekrævende proces. Det gælder både for borgere fra majoritets- og minoritetsbefolkningen, som har interkulturel kontakt, men måske særligt for de minoriteter, som skal integrere sig i et nyt samfund præget af en fremmed kultur. Derfor påpeger eksempelvis den canadiske psykolog John W. Berry, at integrationsprocessen blandt dem, der indgår i den, kan give anledning til akkulturations-stress ('acculturative stress' (Berry, 2015, s. 531; Ren & Jiang, 2021)). På den baggrund kunne der altså godt være grund til at interessere sig mere for indvandreres helbred og i højere grad løbende forsøge at måle, hvordan dette udvikler sig – fx med brug af enten WHO5- eller SF12-skalaen (Ware, Kosinski, & Keller, 1995).

I tilknytning til spørgsmålet om helbredstilstanden blandt indvandrere er det oplagt at overveje, om vi har tilstrækkelig viden om livskvalitet og trivsel blandt indvandrere i Danmark og de øvrige nordiske lande. Gentagne undersøgelser viser, at befolkningerne i de nordiske lande er kendetegnede ved nogle af de højeste niveauer af livstilfredshed og lykke i verden – hvilket sandsynligvis hænger sammen med forekomsten af ikke-korrupte, effektive offentlige institutioner, relativt lige livschancer og et højt niveau af gensidig tillid i samfundet (Martela et al., 2020). Vi mangler imidlertid viden om livstilfredshed og

trivsel blandt indvandrere – i det hele taget og i de nordiske lande. Den forskning, der findes på området, viser bl.a., at indvandrere og efterkommere i en række europæiske lande, inkl. Danmark, Norge, Sverige og Finland, er kendetegnede ved et lavere niveau af livstilfredshed end den indfødte befolkning (Safi, 2010). Den franske sociolog Mirna Safi viser, at dette lavere niveau ikke stiger med længere opholdstid og heller ikke stiger fra 1. til 2. generation, altså når man sammenligner indvandrerforældre med deres børns niveau af livstilfredshed. Det forklarer hun med, at både indvandrere og efterkommere oplever unfair forskelsbehandling og dermed ulige livsmuligheder sammenlignet med værtslandets indfødte befolkning, hvilket ifølge hendes analyse altså har en negativ indvirkning på livskvaliteten. Anden nyere sociologisk forskning peger på, at "det sociale klima" i værtslandet, dvs. i hvor høj grad den indfødte befolkning er positivt eller negativt indstillet over for indvandrere, mere end den formelle lovgivning på udlændinge- og integrationsområdet, har betydning for indvandrerens livskvalitet (Kogan, Shen, & Siegert, 2018). Kogan et al.'s forskning peger dog også på, at selvom indvandrerens livstilfredshed i gennemsnit ligger under den indfødte majoritetsbefolkning, så er indvandrere dog mere tilfredse i lande, hvor majoritetsbefolkningens niveau af livstilfredshed også ligger højt (i analysen af Kogan et al.: de nordiske lande, Luxembourg og Schweiz).

Hvad angår måling af integration på lokalt niveau – og dertil hørende indsatser – er pointen, at trivsel og livstilfredshed har betydning for integration både som middel og som mål. Som middel til integration har helbred og trivsel betydning for at fremme det fysiske og psykiske overskud og den "energi", som det efter al sandsynlighed kræver at lære og integrere sig i et nyt lands sprog, kultur, på arbejdsmarkedet mv. Som mål kan man argumentere for, at integration ikke bare handler om, at indvandrere og efterkommere når samme niveau som værtslandets borgere af uddannelse, beskæftigelse og deltagelse i forenings- og samfundsliv samt politik, men også samme niveau af livstilfredshed og trivsel. Hvad angår indsatser på lokalt niveau, er det interessant, at Kogan et al. peger på, at "det sociale klima", altså i hvor høj grad indvandrere føler sig velkomne/uelkomne, har betydning for deres trivsel og livskvalitet. Dette sociale klima har en vigtig national/landspolitisk dimension, men utvivlsomt også en vigtig lokal/lokalpolitisk dimension. Fra Canada kender man fx programmet Welcoming Communities ('Imødekomme Fællesskaber'), hvor man støtter lokale initiativer, der har til formål at få alle nyankomne indvandrere med lovligt ophold i Canada til at føle sig velkomne (Thuesen, Tørslev, & Jensen, 2011, s. 184, 213).²¹ Man arbejder bl.a. med medarbejdere fra skoler, biblioteker, sundhedscentre m.fl. for at klæde medarbejdere fra disse institutioner bedre på til at hjælpe med at tackle de problemer, nytilkomne kan stå over for (se også Holley & Jedwab, 2019).

²¹ Se også <https://fcm.ca/en/resources/welcoming-communities-toolkit-local-governments>.

Andre indsamlingsmetoder

Givet de problemer med at få indvandrere til at medvirke spørgeskemaundersøgelser, som allerede er berørt ovenfor, er det oplagt også at overveje, om andre metoder til måling af integration burde bringes i anvendelse. I en dansk kontekst kunne det være enten som erstatning for eller supplement til de eksisterende medborgerskabsmålinger, der bygger på en repræsentativ stikprøve af ikke-vestlige indvandrere samt personer med dansk oprindelse udtrukket fra DST's befolkningsregistre. Snebolds- ('snowball sampling') samt mødestedsudvælgelse ('intercept point sampling') er to andre metoder til at identificere potentielle informanter, som ellers kan være vanskelige at komme i kontakt med. Begge metoder har deres styrker og svagheder. Med sneboldsmetoden identificeres relevante informanter ved, at man finder frem til et sæt af initiale respondenter, og derefter beder disse respondenter om at henvise til andre relevante respondenter fra deres sociale netværk. Sneboldsmetoden bruges typisk, hvis der ikke findes noget samlet og validt register over de personer, som man gerne vil i kontakt med – men kan, selv i den situation, hvor der findes sådan et register, hjælpe til at komme i kontakt med personer, som ellers ville være utilbøjelige til at svare på et spørgeskema, fordi deres kontakter, som formidler information om en undersøgelse, kan styrke deres tillid til en undersøgelses formål og indsamlingsmetoder.

En variant af sneboldsmetoden er den såkaldte respondentdrevne udvalgs metode, hvor man beder et sæt initiale respondenter om at bede andre potentielle respondenter i deres netværk om selv at tage kontakt til forskerne, hvis de ønsker at medvirke i en undersøgelse. På den måde får forskerne kun viden om – og kontakt til – potentielle respondenter, hvis de selv "melder sig på banen". Både danske og norske forskere har gode erfaringer med denne metode til at undersøge leve- og arbejdsvilkår blandt polske arbejdsmigranter i henholdsvis Norge og Danmark – arbejdsmigranter, som ikke umiddelbart kan identificeres gennem offentligt tilgængelige registre (Friberg & Tyldum, 2007; Hansen & Hansen, 2009). I det danske studie lykkedes det at få 500 polakker bosiddende i Københavnsområdet til at medvirke i undersøgelsen, ved at hver respondent kunne få 200 DKR for selv at medvirke i undersøgelsen og 200 DKR yderligere, hvis de efterfølgende kunne rekruttere to nye interviewpersoner. Undersøgelsens resultater var repræsentative for den samlede gruppe af polakker i Storkøbenhavn. Idealet for respondentdrevne udvalgs metode er, at rekrutteringsprocessen kører gennem lange kæder via respondenternes netværk. Hvis det lykkes, vil indledende skævheder i udvalget af interviewpersoner gradvist blive reduceret. De skævheder, som bliver tilbage, vil data efterfølgende kunne vægtes for, når man gennem undersøgelsen bl.a. opnår viden om respondenternes netværksstørrelse (Salganik & Heckathorn, 2004).

Lange rekrutteringskæder, der udnytter respondenternes netværk, er altså en forudsætning for at opnå et udvalg af respondenter uden skævheder, og hvor

de tiloversblevne skævheder efterfølgende kan vægtes bort. Derfor kan man godt stille spørgsmålstejn ved, om denne metode kan benyttes fx i små kommuner/byområder, hvor et mindre antal indvandrere lever spredt og måske uden megen kontakt mellem (etnisk) forskellige indvandrergupper med forskelligt oprindelsesland og forskelligt sprog og kultur. De danske forskere bag undersøgelsen af polakker i København bemærker selv, at de havde afgrænset deres undersøgelse til københavnsområdet, da udvælgelsen af informanter bygger på sociale netværk, som bl.a. er betinget af geografisk nærhed (Hansen & Hansen, 2009, s. 18). Det udelukker dog ikke, at metoden i nogle tilfælde alligevel kan anvendes til at få viden om integration, levevilkår mv. i mindre kommuner/byområder, hvis et større antal medlemmer af en særlig etnisk gruppe er bosiddende i der. Mindre kommuner i Danmark eller Norge vil altså med en vis sandsynlighed for succes kunne anvende denne metode til at undersøge, hvordan det går med integration af indvandrere i deres kommune – med fordel i samarbejde med omkringliggende kommuner – hvis de fokuserer på den eller de største indvandrergupper, som bor der.

Mødestedsudvælgelse er en anden metode til at finde frem til respondenter fra grupper, som enten ikke kan identificeres fra officielle registre, eller som i øvrigt kan være svære at komme i kontakt med (McKenzie & Mistiaen, 2009). Denne samplingmetode udnytter, at respondenter fra den gruppe, man er interesseret i at undersøge, ofte samles på bestemte steder. Hvis der er tale om indvandrere, kan det fx være ved kirker eller moskeer, kulturcentre, klubber, foreninger, bus eller togstationer, arbejdspladser eller offentlige institutioner (skoler, jobcentre eller lignende). Amerikanske forskere har fx brugt den metode til at gennemføre en undersøgelse af helbredstilstanden blandt kvindelige latinamerikanske immigranter, som forskerne kom i kontakt med ved kirker i North Carolina i USA (Wasserman et al., 2005). Ofte vil det være en fordel at forsøge at komme i kontakt med respondenter ved flere af disse mødesteder. En udfordring for metoden er, at alle medlemmer af den underliggende population, man er interesseret i at undersøge, ikke besøger disse mødesteder med samme frekvens. Dermed har de heller ikke samme sandsynlighed for at medvirke i en undersøgelse (Salentin, 2014). Forskere har dog vist, at det lader sig gøre at konstruere vægte, som efterfølgende kan bruges til at kompensere for disse skævheder (Baio, Blangiardo, & Blangiardo, 2011). Det forudsætter dog, at der ikke er nogen typer af medlemmer af populationen, som *aldrig* dukker op på nogen af disse mødesteder, da man i det tilfælde (i sagens natur) ikke opnår nogen viden om disse personer. Hvis fx ældre indvandrerkvinder aldrig viser sig på nogen af de mødesteder, hvor man forsøger at komme i kontakt med potentielle respondenter, opnår man altså heller ikke nogen viden om denne subpopulation, og det problem kan man ikke vægte sig ud af.

I det tilfælde, hvor det er svært for interviewere at komme i kontakt med potentielle respondenter via mødestedsmetoden, kan forskere med fordel søge at benytte sig af interviewere, som selv tilhører den eller de minoritetsgrupper,

som man ønsker at komme i kontakt med. Forskere fra SFI (nu VIVE) benyttede denne metode til at gennemføre en større kvalitativ undersøgelse af parallelle retssamfund i Danmark – dvs. hvordan ikke-vestlige etniske minoriteter anvender religiøs-retlige principper og instanser på det privatretlige område (Liversage & Jensen, 2011). Det drejede sig fx om, hvilken rolle muslimske imamer spiller ved indgåelse og opløsning af muslimske ægteskaber. Da der var tale om sensitive og kontroversielle problemstillinger, som forskerne skulle undersøge i ofte svært tilgængelige minoritetsmiljøer, benyttede de sig af 15 tosprogede interviewere, som selv i de fleste tilfælde havde minoritetsbaggrund. Med hjælp fra disse interviewere lykkedes det forskerne at få gennemført i alt ca. 250 interviews – primært med personer med ikke-vestlig indvandrerbaggrund samt med professionelle og religiøse autoriteter (primært imamer) – som bidrog afgørende til at få kastet lys over udbredelsen af disse praksisser i Danmark.

Den danske undersøgelse af parallelle retssamfund i Danmark bidrog med viden om nogle aspekter af integrationsprocesserne i Danmark, som ellers ofte kan være meget svære at få viden om. De tosprogede interviewere var et afgørende element i, at det kunne lade sig gøre, og afgørende for, at personer med etnisk minoritetsbaggrund var villige til at fortælle om deres erfaringer på disse i den danske offentlighed kontroversielle områder. Den kvalitative metode gav dermed også mulighed at få viden 'bottom-up' – dvs. baseret på interviewpersonernes egen fremstilling og 'framing' af deres erfaringer med praksis på dette område. Data til måling af integration i Danmark indsamles fortrinsvis 'top down' – dvs. ud fra prædefinerede spørgerammer – med meget lille involvering af de berørte grupper selv i udformning, indsamling og fortolkning af data. Der tales meget om ikke-vestlige indvandrere, men ikke så meget med disse grupper. I hvert fald når det handler om systematiske longitudinelle målinger af integration. Dette kan man betragte som værende i modsætning til idé om integration "som en proces, hvor to dele forenes til en større helhed" (Simonsen, 2017). En nyere dansk undersøgelse viser, at i danske medier tales der meget *om*, men ikke så meget *med* personer med ikke-vestlig indvandrerbaggrund – disse personer er med andre ord underrepræsenterede som kilder til forskellige mediers historier (Jørndrup, 2022). Undersøgelsen af Liversage og Jensen (2011) viser, at det godt kan lade sig gøre at undersøge kontroversielle aspekter af integrationsprocessen med inddragelse af personer med minoritetsbaggrund både som interviewpersoner og som 'medforskere' i dataindsamlingsfasen. Denne indfaldsvinkel – minoriteter som interviewpersoner, medforskere og medfortolkere – vil sandsynligvis med fordel i højere grad kunne benyttes i forskellige typer af måling af integration til at opnå et mere nuanceret billede af forskellige aspekter af integration i Danmark, Norge og andre lignende lande, hvor man gerne – nationalt og lokalt – vil vide mere om integration, levevilkår mv. blandt grupper af vestlige og ikke-vestlige indvandrere.

Litteratur

- Andersen, J. G. (2004). *Et ganske levende demokrati*. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag.
- Arbejdsgruppen til Forbedring af Statistikken over Flygtninge og Indvandrere. (1991). *Bedre statistik om flygtninge og indvandrere: Redegørelse fra arbejdsgruppen til forbedring af statistikken over flygtninge og indvandrere. Betænkning nr. 1214*. København: Statens Informationstjeneste.
- Baio, G., Blangiardo, G. C., & Blangiardo, M. (2011). Centre sampling technique in foreign migration surveys: A methodological note. *Journal of Official Statistics*, 27(3), 451–465.
- Berry, J. W. (2015). Acculturation. In J. E. Grusec & P. D. Hastings (Eds.), *Handbook of Socialization: Theory and research* (2., pp. 520–538). New York: The Guilford Press.
- Bratsberg, B., Raaum, O., & Røed, K. (2018). Job Loss and Immigrant Labour Market Performance. *Economica*, 85(337), 124–151.
- Deloitte. (2019). *Analyse af flygtninges fastholdelse i beskæftigelse*. København: Deloitte.
- DISCUS. (2018). *JobFirst-metoden – flere virksomhedsforløb med ordinære timer for udsatte borgere*. Aarhus: DISCUS.
- DST. (2007). *Indvandrere i Danmark 2007*. København: Danmarks Statistik.
- DST. (2021). *Indvandrere i Danmark 2021*. København: Danmarks Statistik.
- Elmeskov, J. (2019, July 11). Danmarks Statistik: Derfor inddeler vi verden i vestlige og ikke-vestlige lande. *Information*. Retrieved from <https://www.information.dk/debat/2019/07/danmarks-statistik-derfor-inddeler-verden-vestlige-ikkevestlige-lande>
- Eskildsen, N. B., Biwas, D., & Ahlmark, N. (2012). *Indsatser målrettet etniske minoriteters sundhed i danske kommuner: En kortlægning af sundhedsfremme*. København: Statens Institut for Folkesundhed.
- Frederiksen, H. W., & Nørredam, M. (2013). *Sundhedsforhold hos nyankomne indvandrere*. København: Forskningscenter for Migration, Etnicitet og Sundhed (MESU), Københavns Universitet.
- Friberg, J. H., & Tyldum, G. (Eds.). (2007). *Polonia i Oslo: En studie av arbeids- og levekår blant polakker i hovedstadsområdet*. Oslo: FAFO.
- Gorinas, C., & Christensen, C. P. (2017). *Repræsentativitet i spørgeskemaundersøgelser blandt etniske minoriteter:*

Medborgerskabsundersøgelsen. København: SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

- Hansen, J. A., & Hansen, N. W. (2009). *LO-dokumentation nr. 1/2009: Polonia i København - Et studie af polske arbejdsmigranternes løn-, arbejds- og levevilkår i Storkøbenhavn*. København: Landsorganisationen i Danmark.
- Hempler, N. F., Jervelund, S. S., Ryom, K., Villadsen, S. F., & Vinther-Jensen, K. (2020). *Veje til etnisk lighed i sundhed*. København: Dansk Selskab for Folkesundhed.
- Holley, P., & Jedwab, J. (2019). *Beyond Welcoming Immigrants and Refugees to Canada: The Role of Municipalities*. Ontario: Canadian Commission for UNESCO.
- Jensen, P. (2000a). *Dansk Statistik 1950-2000, Bind 1: Udsigt og overblik*. København: Danmarks Statistik.
- Jensen, P. (2000b). *Dansk Statistik 1950-2000, Bind 2: Værktøj og resultat*. København: Danmarks Statistik.
- Jervelund, S. S., Malik, S., Ahlmark, N., Villadsen, S. F., Nielsen, A., & Vitus, K. (2017). Morbidity, Self-Perceived Health and Mortality Among non-Western Immigrants and Their Descendants in Denmark in a Life Phase Perspective. *Journal of Immigrant and Minority Health*, 19(2), 448–476.
- Jørndrup, H. (2022). *Dem vi (stadig) taler om: Etniske minoriteter i danske nyhedsmedier*. Roskilde: Roskilde Universitet.
- Kogan, I., Shen, J., & Siegert, M. (2018). What Makes a Satisfied Immigrant? Host-Country Characteristics and Immigrants' Life Satisfaction in Eighteen European Countries. *Journal of Happiness Studies*, 19(6), 1783–1809.
- Korsgaard, O. (Ed.). (2013). *Medborgerskab, identitet og demokratisk dannelse*. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag.
- Liversage, A., & Jensen, T. G. (2011). *Parallele retsopfattelser i Danmark: Et kvalitativt studie af privatretlige praksisser blandt etniske minoriteter*. København: SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Marshall, T. H. (2003). *Medborgerskab og social klasse*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Martela, F., Greve, B., Rothstein, B., & Saari, J. (2020). The Nordic Exceptionalism: What Explains Why the Nordic Countries are Constantly Among the Happiest in the World. In J. F. Helliwell, R. Layard, J. D. Sachs, & J.-E. De Neve (Eds.), *World Happiness Report 2020* (pp. 128–146). Paris: UN Sustainable Development Solutions Network.
- McKenzie, D. J., & Mistiaen, J. (2009). Surveying migrant households: A comparison of census-based, snowball and intercept point surveys.

Journal of the Royal Statistical Society: Series A (Statistics in Society), 172(2), 339–360.

- Pedersen, L. (1991). *Indvandrere og deres efterkommere i Danmark*. København: Danmarks Statistik.
- Pedersen, N. J. M., Ejersbo, N., Houlberg, K., Kolodziejczyk, C., & Kristensen, N. (2019). *Refusionsomlægning på beskæftigelsesområdet: Økonomiske og organisatoriske konsekvenser*. København: VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Rambøll. (2017). *Jobfirst: Midtvejsevaluering*. København: Rambøll.
- Regeringens arbejdsgruppe for bedre integration. (2011). *Medborgerskab i Danmark*. København: Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration.
- Ren, Q., & Jiang, S. (2021). Acculturation Stress, Satisfaction, and Frustration of Basic Psychological Needs and Mental Health of Chinese Migrant Children: Perspective from Basic Psychological Needs Theory. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(9), 1–11.
- Rigsrevisionen. (2003). *Beretning om Integrationsministeriets opgavevaretagelse i forbindelse med integrationsindsatsen*. København: Statsrevisoratet.
- Rigsrevisionen. (2008). *Beretning til Statsrevisorerne om effekten af integrationsindsatsen over for nyankomne udlændinge*. København: Statsrevisoratet.
- Safi, M. (2010). Immigrants' life satisfaction in Europe: Between assimilation and discrimination. *European Sociological Review*, 26(2), 159–176.
- Salentin, K. (2014). Sampling the Ethnic Minority Population in Germany. The Background to "Migration Background." *Methods, Data, Analyses*, 8(1), 25–52.
- Salganik, M. J., & Heckathorn, D. D. (2004). Sampling and Estimation in Hidden Populations Using Respondent-Driven Sampling. *Sociological Methodology*, 34(1), 193–240.
- Schwartz, J. (Ed.). (2002). *Medborgerskabets mange stemmer*. Aarhus: Magtudredningen.
- SIM. (2012). *En styrket integrationspolitik*. København: Social- og Integrationsministeriet.
- Simonsen, K. B. (2017). Integration af indvandrere i Danmark. *Politica: Tidsskrift for Politisk Videnskab*, 49(3), 207–226.
- Singhammer, J. (2008). *Etniske minoriteters sundhed*. Viborg: Center for

Folkesundhed, Region Midtjylland.

STAR. (2021). *DREAM vejledning version 46*. København: Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering.

Thuesen, F., Tørslev, M. K., & Jensen, T. G. (2011). *Rekruttering og fastholdelse af højtuddannet arbejdskraft: Danmark, Norge, Holland, Storbritannien og Canada*. København: SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Udlændinge- og Integrationsministeriet. (2017). *Medborgerskab 2017. Notat nr. 4: Efterkommeres holdninger adskiller sig fra indvandreres og personer med dansk oprindelses holdninger*. København: Udlændinge- og Integrationsministeriet.

Udlændinge- og Integrationsministeriet. (2020a). *Besvarelsen af 17. juni 2020 af Udlændinge- og Integrationsudvalgets spørgsmål nr. 314: Oversigt over brugen i gældende lovgivning af landegruppen "ikke vestlige lande"*. København: Udlændinge- og Integrationsministeriet.

Udlændinge- og Integrationsministeriet. (2020b). *Medborgerskabsundersøgelsen 2020. Baggrundstabeller*. København: Udlændinge- og Integrationsministeriet.

UN/DESA. (2014). Country classification. In *World Economic Situation and Prospects 2014* (pp. 143–150). New York: United Nations.

Ware, J. E. J., Kosinski, M. A., & Keller, S. D. (1995). *How to Score the SF-12 Physical and Mental Health Summary Scale*. Boston, MA: The Health Institute, New England Medical Center.

Wasserman, M. R., Bender, D. E., Kalsbeek, W. D., Suchindran, C. M., & Mouw, T. (2005). A church-based sampling design for research with Latina immigrant women. *Population Research and Policy Review*, 24(6), 647–671.

Wright, B. D. (1997). A History of Social Science Measurement. *Educational Measurement: Issues and Practice*, 16(4), 33–45.

Bilag 1 Statistiske definitioner af indvandrere og efterkommere mv.

Danmarks Statistik benytter følgende definitioner på indvandrerområdet (DST, 2021, s. 11-12).

Indvandrere er født i udlandet. Ingen af forældrene er både danske statsborgere og født i Danmark. Hvis der ikke findes oplysninger om nogen af forældrene, og personen er født i udlandet, opfattes personen også som indvandrer.

Efterkommere er født i Danmark. Ingen af forældrene er både danske statsborgere og født i Danmark. Hvis der ikke findes oplysninger om nogen af forældrene, og personen er udenlandsk statsborger, opfattes personen også som efterkommer. Når en eller begge forældre, der er født i Danmark, opnår dansk statsborgerskab, vil deres børn ikke blive klassificeret som efterkommere. Fastholder danskfødte forældre imidlertid begge et udenlandsk statsborgerskab, vil deres børn blive klassificeret som efterkommere.

Personer med dansk oprindelse er personer – uanset fødested – der har mindst én forælder, der både er dansk statsborger og født i Danmark.

Oprindelsesland er dannet ud fra følgende regler:

Når ingen af forældrene kendes, er oprindelseslandet defineret ud fra personens egne oplysninger. Er personen indvandrer, antages det, at oprindelseslandet er lig med fødelandet. Er personen efterkommer, antages det, at oprindelseslandet er lig med statsborgerskabslandet. Når kun en forælder kendes, defineres oprindelseslandet ud fra dennes fødeland. Hvis dette er Danmark, bruges statsborgerskabslandet. Når begge forældre kendes, defineres oprindelsesland ud fra moderens fødeland, hhv. statsborgerskabsland.

Vestlige lande: Alle EU-lande samt Andorra, Island, Liechtenstein, Monaco, Norge, San Marino, Schweiz, Storbritannien, Vatikanstaten, Canada, USA, Australien og New Zealand.

Ikke-vestlige lande: Alle øvrige lande.

MENAP-lande og Tyrkiet (MENAP+T): En gruppering bestående af 24 ikke-vestlige lande, der omfatter Syrien, Kuwait, Libyen, Saudi-Arabien, Libanon, Somalia, Irak, Qatar, Sudan, Bahrain, Djibouti, Jordan, Algeriet, Forenede Arabiske Emirater, Tunesien, Egypten, Marokko, Iran, Yemen, Mauretania, Oman, Afghanistan, Pakistan og Tyrkiet (DST, 2021, s. 55)

Øvrige ikke-vestlige lande: Alle øvrige ikke-vestlige lande.

Bilag 2 Definition af udsatte boligområder

Definition af udsatte boligområder

Udsat boligområde

Ved et udsat boligområde forstås et alment boligområde med mindst 1.000 beboere, hvor mindst 2 af følgende 4 kriterier er opfyldt:

- 1** Andelen af beboere i alderen 18-64 år, der er uden tilknytning til arbejdsmarked eller uddannelse, overstiger 40 % opgjort som gennemsnittet over de seneste 2 år.
- 2** Andelen af beboere dømt for overtrædelse af straffeloven, våbenloven eller lov om euforiserende stoffer udgør mindst 3 gange landsgennemsnittet opgjort som gennemsnit over de seneste 2 år.
- 3** Andelen af beboere i alderen 30-59 år, der alene har en grunduddannelse, overstiger 60 % af samtlige beboere i samme aldersgruppe.
- 4** Den gennemsnitlige bruttoindkomst for skattepligtige i alderen 15-64 år i området (eksklusive uddannelsessøgende) er mindre end 55 % af den gennemsnitlige bruttoindkomst for samme gruppe i regionen.

Parallelsamfund

Ved et parallelsamfund (tidligere ghettoområde) forstås et alment boligområde med mindst 1.000 beboere, hvor andelen af indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande overstiger 50 %, og hvor mindst 2 af de ovenstående 4 kriterier er opfyldt.

Omdannelsesområde

Ved et omdannelsesområde (tidligere hårdt ghettoområde) forstås et boligområde, som de seneste 5 år har opfyldt betingelserne for at være et parallelsamfund (tidligere benævnt et ghettoområde).

Kilde: Transport- og Boligministeriet, se www.integrationsbarometer.dk.

Bilag 3 Integrationsbarometer – landsrapport september 2022

Udviklingsrapport: Det nationale integrationsbarometer samt nøgletal om flygtninge. Hele landet. September 2022.

	Aktuel status	Udvikling siden basismåling*
Arbejde - Flere indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse skal i arbejde.	2020	Siden 2012
1.1 Beskæftigelsesgab mellem 25-64-årige indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse og personer med dansk oprindelse.	20 pct. point	-6 pct. point
1.2 Beskæftigelsesfrekvensen blandt 25-64-årige indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse.	60 pct.	9 pct. point
Uddannelse - Flere indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse skal gennemføre en ungdomsuddannelse og en videregående uddannelse.	2021	Siden 2012
2.1 Andelen af indvandrere (ankommet som 0-12-årig) og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse, der opnår karakteren 2 eller derover ved 9. klasses afgangsprøve i skriftlig dansk og matematisk problemløsning.	95 pct.	13 pct. point
2.2 Andelen af 20-24-årige indvandrere (ankommet som 0-12-årig) og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse, der mindst har gennemført en dansk ungdomsuddannelse.	68 pct.	12 pct. point
2.3 Andelen af 25-39-årige indvandrere (ankommet som 0-12-årig) og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse, der har gennemført en dansk videregående uddannelse.	41 pct.	15 pct. point
Danskkundskaber - Flere indvandrere med ikke-vestlig oprindelse skal lære dansk.	2021	Siden 2012
3.1 Andelen af indvandrere (ankommet som 0-12-årig) med ikke-vestlig oprindelse, der opnår karakteren 2 eller derover ved 9. klasses afgangsprøve i mundtlig dansk og retskrivning.	91 pct.	2 pct. point
3.2 Andelen af indvandrere med ikke-vestlig oprindelse, der slet ikke eller i mindre grad oplever problemer med deres danskkundskaber.	50 pct.	-8 pct. point
3.3 Andelen af kursister omfattet af integrationsprogrammet, der består en prøve i dansk inden 5 år fra påbegyndelse af danskuddannelse.	66 pct.	-1 pct. point
Medborgerskab - Flere indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse skal føle sig inkluderet i det danske samfund og deltage i samfundslivet.	2021	Siden 2012
4.1 Andelen af indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse, der oplever, at personer med indvandrerbaggrund bliver anerkendt for deres indsats i samfundet.	54 pct.	6 pct. point
4.2 Andelen af indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse, der er medlem af en forening.	48 pct.	-6 pct. point
4.3 Andelen af indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse, der er politisk aktive.	61 pct.	-2 pct. point
Ligebehandling - Færre indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse skal opleve forskelsbehandling.	2020	Siden 2012
5.1 Andelen af indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse, der oplever diskrimination på grund af deres etniske baggrund.	45 pct.	0 pct. point

	Aktuel status	Udvikling siden basismåling*
Selvbestemmelse - Færre unge indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse skal opleve begrænsninger i deres selvbestemmelse over eget liv.	2020	Siden 2012
6.1 Andelen af 18-29-årige indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse, der får begrænset deres frihed og selvbestemmelse af deres familie med hensyn til valg af kæreste eller ægtefælle.	16 pct.	-10 pct. point
6.2 Andelen af 18-29-årige indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse, der får begrænset deres frihed og selvbestemmelse af deres familie med hensyn til valg af uddannelse og venner.	5 pct.	0 pct. point
6.3 Andelen af 18-29-årige indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse, der ikke tilslutter sig ligestilling mellem kønnene.	3 pct.	-1 pct. point
Forsørgelse - Færre indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse skal være på offentlig forsørgelse.	2021	Siden 2012
7.1 Forsørgelsesgab mellem 16-66-årige fuldtidspersoner på offentlig forsørgelse blandt indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse og personer med dansk oprindelse.	8 pct. point	-4 pct. point
7.2 Andelen af 16-66-årige indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse på offentlig forsørgelse, fuldtidspersoner.	26 pct.	-7 pct. point
Udsatte boligområder - Færre udsatte boligområder.	2021	Siden 2018
8.1 Antal parallelsamfund.	12 parallelsamfund	-17 parallelsamfund
8.2 Antal omdannelsesområder.	10 omdannelsesområder	-5 omdannelsesområder
8.3 Antal udsatte boligområder.	20 boligområder	-23 boligområder
Kriminalitet - Færre indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse skal begå kriminalitet.	2020	Siden 2012
9.1 Andelen af 15-29-årige indvandrere og efterkommermænd med ikke-vestlig oprindelse, der bliver dømt for straffelovsovertrædelser.	4 pct.	-2 pct. point

Nøgletal om flygtninge

Hele landet

[Nøgletal 1](#) - Visiterede flygtninge til kommunerne - Januar-Juli 2022

781 personer

[Nøgletal 2](#) - Bestand af 18-64-årige flygtninge og familiesammenførte til flygtninge, der hører til bruttomålgruppen for program under integrationsloven - 1. juli 2022

3.782 personer

[Nøgletal 3](#) - Antal deltagere i danskuddannelse blandt voksne flygtninge og familiesammenførte omfattet af program under integrationsloven, som modtager ydelse - 2. kvartal 2021

3.144 personer

[Nøgletal 4](#) - Andel jobparate 16-64-årige ydelsesmodtagere omfattet af program under integrationsloven - Marts 2022

62 pct.

[Nøgletal 5](#) - Andel af 16-64-årige ydelsesmodtagere omfattet af program under integrationsloven, som er i virksomhedsrettet aktivering - Marts 2022

27 pct.

[Nøgletal 6](#) - Registrerede IGU-forløb - Juli 2016-Juli 2022

2.804 forløb

[Nøgletal 7](#) - 21-64-årige flygtninge og familiesammenførte til flygtninge med 3 års ophold i Danmark i lønmodtagerbeskæftigelse - 1. kvartal 2022

42 pct.

[Nøgletal 8](#) - Andel af voksne flygtninge og familiesammenførte på ydelse og omfattet af program under integrationsloven, der består en danskprøve inden 5 år fra påbegyndelse af danskuddannelse - 2020

65 pct.

[Nøgletal 9](#) - Andel af de 15-29-årige flygtninge og familiesammenførte (mænd), der har opholdt sig i Danmark i indtil 5 år, som er dømt for straffelovsovertrædelser - 2019

3,8 pct.

Repatriering

Hele landet

[Nøgletal 10](#) - Antal repatrierede med støtte efter repatrieringsloven - Januar-Juli 2022

196 personer

[Nøgletal 11](#) - Målgruppen for den systematiske vejledning om repatriering - 2021

12.667 personer

[Nøgletal 12](#) - Målgruppen for de dedikerede repatrieringssamtaler - 2021

11.774 personer

[Nøgletal 13](#) - Antal repatrierede med støtte efter repatrieringsloven - 2021

426 person(er)

Tal om ukrainere

Hele landet

[Nøgletal 14](#) - Personer med ukrainsk oprindelse - 1. januar 2022

16.422 personer

[Nøgletal 15](#) - Visterede personer med opholdstilladelse efter særloven - 5. september 2022

27.739 personer

* Læs mere om barometerets bevægelser på <https://integrationsbarometer.dk/om-integrationsbarometeret/barometerbevægelser>.

Bilag 4 Integrationsbarometer – eksempel på en kommunerapport, København, september 2022

Udviklingsrapport: Det lokale integrationsbarometer samt nøgletal om flygtninge. København. September 2022.

	Aktuel status	Udvikling siden basismåling*
Arbejde - Flere indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse skal i arbejde.	2020	Siden 2012
1.1 Beskæftigelsesgab mellem 25-64-årige indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse og personer med dansk oprindelse.	21 pct. point	-4 pct. point
1.2 Beskæftigelsesfrekvensen blandt 25-64-årige indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse.	59 pct.	7 pct. point
Uddannelse - Flere indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse skal gennemføre en ungdomsuddannelse og en videregående uddannelse.	2021	Siden 2012
2.1 Andelen af indvandrere (ankommet som 0-12-årig) og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse, der opnår karakteren 2 eller derover ved 9. klasses afgangsprøve i skriftlig dansk og matematisk problemløsning.	96 pct.	15 pct. point
2.2 Andelen af 20-24-årige indvandrere (ankommet som 0-12-årig) og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse, der mindst har gennemført en dansk ungdomsuddannelse.	67 pct.	10 pct. point
2.3 Andelen af 25-39-årige indvandrere (ankommet som 0-12-årig) og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse, der har gennemført en dansk videregående uddannelse.	46 pct.	16 pct. point
Danskkundskaber - Flere indvandrere med ikke-vestlig oprindelse skal lære dansk.	2021	Siden 2012
3.1 Andelen af indvandrere (ankommet som 0-12-årig) med ikke-vestlig oprindelse, der opnår karakteren 2 eller derover ved 9. klasses afgangsprøve i mundtlig dansk og retskrivning.	97 pct.	7 pct. point
3.2 Andelen af indvandrere med ikke-vestlig oprindelse, der slet ikke eller i mindre grad oplever problemer med deres danskkundskaber.		Opgøres ikke
3.3 Andelen af kursister omfattet af integrationsprogrammet, der består en prøve i dansk inden 5 år fra påbegyndelse af danskuddannelse.	62 pct.	-4 pct. point
Medborgerskab - Flere indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse skal føle sig inkluderet i det danske samfund og deltage i samfundslivet.	2021	Siden 2012
4.1 Andelen af indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse, der oplever, at personer med indvandrerbaggrund bliver anerkendt for deres indsats i samfundet.		Opgøres ikke
4.2 Andelen af indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse, der er medlem af en forening.		Opgøres ikke
4.3 Andelen af indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse, der er politisk aktive.		Opgøres ikke
Ligebehandling - Færre indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse skal opleve forskelsbehandling.	2020	Siden 2012
5.1 Andelen af indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse, der oplever diskrimination på grund af deres etniske baggrund.		Opgøres ikke

	Aktuel status	Udvikling siden basismåling*
<p>Selvbestemmelse - Færre unge indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse skal opleve begrænsninger i deres selvbestemmelse over eget liv.</p> <p>2020</p> <p>6.1 Andelen af 18-29-årige indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse, der får begrænset deres frihed og selvbestemmelse af deres familie med hensyn til valg af kæreste eller ægtefælle.</p> <p>6.2 Andelen af 18-29-årige indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse, der får begrænset deres frihed og selvbestemmelse af deres familie med hensyn til valg af uddannelse og venner.</p> <p>6.3 Andelen af 18-29-årige indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse, der ikke tilslutter sig ligestilling mellem kønnene.</p>	2020	Siden 2012
		Oppgøres ikke
		Oppgøres ikke
		Oppgøres ikke
<p>Forsørgelse - Færre indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse skal være på offentlig forsørgelse.</p> <p>2021</p> <p>7.1 Forsørgelsesgabets mellem 16-66-årige fuldtidspersoner på offentlig forsørgelse blandt indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse og personer med dansk oprindelse.</p> <p>7.2 Andelen af 16-66-årige indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse på offentlig forsørgelse, fuldtidspersoner.</p>	2021	Siden 2012
	10 pct. point	-4 pct. point
	22 pct.	-7 pct. point
<p>Udsatte boligområder - Færre udsatte boligområder.</p> <p>2021</p> <p>8.1 Antal parallelsamfund.</p> <p>8.2 Antal omdannelsesområder.</p> <p>8.3 Antal udsatte boligområder.</p>	2021	Siden 2018
	3 parallelsamfund	-4 parallelsamfund
	2 omdannelsesområder	0 omdannelsesområder
	4 boligområder	-3 boligområder
<p>Kriminalitet - Færre indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse skal begå kriminalitet.</p> <p>2020</p> <p>9.1 Andelen af 15-29-årige indvandrere og efterkommermænd med ikke-vestlig oprindelse, der bliver dømt for straffelovsovertrædelser.</p>	2020	Siden 2012
	4 pct.	-1 pct. point

Nøgletal om flygtninge	København	Hele landet
Nøgletal 1 - Visiterede flygtninge til kommunerne - Januar-Juli 2022	67 personer	781 personer
Nøgletal 2 - Bestand af 18-64-årige flygtninge og familiesammenførte til flygtninge, der hører til bruttomålgruppen for program under Integrationsloven - 1. juli 2022	232 personer	3.782 personer
Nøgletal 3 - Antal deltagere i danskuddannelse blandt voksne flygtninge og familiesammenførte omfattet af program under Integrationsloven, som modtager ydelse - 2. kvartal 2021	155 personer	3.144 personer
Nøgletal 4 - Andel jobparate 16-64-årige ydelsesmodtagere omfattet af program under Integrationsloven - Marts 2022	55 pct.	62 pct.
Nøgletal 5 - Andel af 16-64-årige ydelsesmodtagere omfattet af program under Integrationsloven, som er i virksomhedsrettet aktivering - Marts 2022	34 pct.	27 pct.
Nøgletal 6 - Registrerede IGU-forløb - Juli 2016-Juli 2022	51 forløb	2.804 forløb
Nøgletal 7 - 21-64-årige flygtninge og familiesammenførte til flygtninge med 3 års ophold i Danmark i lønmodtagerbeskæftigelse - 1. kvartal 2022	57 pct.	42 pct.
Nøgletal 8 - Andel af voksne flygtninge og familiesammenførte på ydelse og omfattet af program under Integrationsloven, der består en danskprøve inden 5 år fra påbegyndelse af danskuddannelse - 2020	52 pct.	65 pct.
Nøgletal 9 - Andel af de 15-29-årige flygtninge og familiesammenførte (mænd), der har opholdt sig i Danmark i indtil 5 år, som er dømt for straffelovsovertrædelser - 2019		3,8 pct.
Repatrering	København	Hele landet
Nøgletal 10 - Antal repatrierede med støtte efter repatrieringsloven - Januar-Juli 2022	31 personer	196 personer
Nøgletal 11 - Målgruppen for den systematiske vejledning om repatriering - 2021	531 personer	12.667 personer
Nøgletal 12 - Målgruppen for de dedikerede repatrieringssamtaler - 2021	2.049 personer	11.774 personer
Nøgletal 13 - Antal repatrierede med støtte efter repatrieringsloven - 2021	30 person(er)	426 person(er)
Tal om ukrainere	København	Hele landet
Nøgletal 14 - Personer med ukrainsk oprindelse - 1. januar 2022	1.042 personer	16.422 personer
Nøgletal 15 - Visterede personer med opholdstilladelse efter særloven - 5. september 2022	2.031 personer	27.739 personer

* Læs mere om barometerets bevægelser på <https://integrationsbarometer.dk/om-integrationsbarometeret/barometerbevagelser>.

Rapport dannet d. 9/9-2022.

VIVÉ